2019

Vem bor var?

Om boendesegregation i Jönköpings kommun

Stadskontorets utredningsenhet

Utredare
Sofia Wixe

Kontakt
036-10 53 55
sofia.wixe@jonkoping.se

Innehåll

	Sid
OM BOENDESEGREGATION I JÖNKÖPINGS KOMMUN	5
Bakgrund	5
Segregationens uppkomst och konsekvenser	6
Socioekonomi	6
Sociala normer	7
Att mäta segregation	8
Delområden i Jönköpings kommun	9
UTBILDNING	10
Samband mellan utbildningsnivåer	13
Förändring sedan 2010	14
YRKEN	15
SYSSELSÄTTNING OCH INKOMST	19
Ej förvärvsarbetande	19
Långtidsarbetslösa	22
Nettoinkomst	23
ETNISK BAKGRUND	26
Utländsk bakgrund	26
Ursprungsland	28
BOENDE	33
Boendeformer	33
Trångboddhet	35
SAMBAND	38
Kön, bakgrund och utbildning	42
Utbildning, bakgrund och sysselsättning	44
SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	48

Om boendesegregation i Jönköpings kommun

I denna rapport görs en kartläggning av boendesegregationen i Jönköpings kommun, gällande både socioekonomiska förhållanden och etnisk bakgrund. Rapporten inleds med en bakgrundsbeskrivning samt i nästa avsnitt en översikt av segregationens uppkomst och potentiella effekter för individer som växer upp och lever i bostadsområden med olika förutsättningar. En metodbeskrivning ges i det tredje avsnittet, där det mått som används för att mäta segregation presenteras.

Bakgrund

De senaste decennierna har visat på en ökning av boendesegregationen i Sverige[1]. Även om denna utveckling främst drivs på av storstäderna uppvisar de flesta platser, både städer och landsbygder, någon grad av segregation. Med segregation avses här den geografiska skillnaden i boendemönster mellan olika grupper av människor, där grupperna ofta definieras i termer av socioekonomiska förhållanden och/eller etnisk bakgrund. Socioekonomi innefattar individers ekonomiska förutsättningar baserade på till exempel inkomst, yrke och utbildning.

Områden med lägre socioekonomisk status upplever ofta en högre arbetslöshet, lägre genomsnittsinkomst och lägre utbildningsnivå bland befolkningen. Samtidigt finns här ofta billigare hyresrätter, vilket skapar möjligheter till boende för resurssvaga hushåll, till exempel ungdomar och nyanlända med svag etablering på arbetsmarknaden. Att bo och leva nära personer med liknande bakgrund och erfarenheter kan dessutom skapa trygghet i vardagen genom de sociala nätverk som ofta formas, vilket kan minska utanförskap och ohälsa, samt underlätta integrationen i samhället genom erfarenhetsutbyten.

Geografiskt, socialt och/eller etniskt avgränsade nätverk kan dock samtidigt leda till inlåsningseffekter, särskilt om de sociala nätverken har svag koppling till arbetsmarknaden. Dessa inlåsningseffekter kan förstärkas av att socioekonomiskt svaga områden i sig erbjuder färre möjligheter till arbetsmarknadsdeltagande. Det gäller till exempel om de rådande sociala normerna i området inte premierar aktiviteter som sysselsättning och att söka sig till högre utbildning. Segregation kan därmed leda till att grupper som redan möter utmaningar på arbetsmarknaden på grund av språkliga, kulturella och/eller sociala barriärer har än sämre möjligheter till integration, både på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt.

Det finns ett relativt starkt samband på områdesnivå mellan ekonomiska förutsättningar och etnisk bakgrund, vilket innebär att det i bostadsområden med lägre socioekonomisk status ofta bor en högre andel individer med utländsk bakgrund. Även om det ofta är dessa områden som benämns som segregerade är det viktigt att komma ihåg att de områden som befinner sig på andra sidan skalan, nämligen de med hög socioekonomisk status, driver på segregationen inom en stad, kommun eller region precis lika mycket. Det innebär att alla områden berörs i arbetet att motverka segregation, vilket handlar om samhällsplanering i ett brett perspektiv, men likaså att jobba med normer, värderingar och attityder. För områden med svag socioekonomisk ställning handlar det framför allt om att

[1] Se t.ex. http://vertikals.se/sofiawixe/2015/09/28/segregerat/

skapa möjligheter till jobb och utbildning för de individer som växer upp och lever där. Högre inkomster genom lägre arbetslöshet, bättre utbildning och mer välbetalda jobb ger individer och hushåll ökade ekonomiska förutsättningar och större valmöjligheter gällande både boendetyp- och plats.

Segregation har uppmärksammats de senaste åren både i media och genom politiska beslut. I januari 2018 inrättades Delegationen mot segregation, Delmos, en myndighet vars uppgift är att *”…samla krafterna, bygga kunskapen och stötta ekonomiskt så att insatserna mot segregation får bättre effekt. Det långsiktiga målet är att förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden och motverka strukturella orsaker till segregation.*”[2] Även polisen uppmärksammar segregation i rapporten om utsatta områden[3]. Häri lyfts kopplingen till kriminalitet och parallella samhällsstrukturer, vilka bidrar till negativa utvecklingsprocesser i socioekonomiskt utsatta områden.

Segregationens uppkomst och konsekvenser

Att olika grupper av människor bor i olika bostadsområden är inget nytt fenomen utan städer har genom historien varit mer eller mindre segregerade. Särskilt tydlig är den etniska segregationen i många amerikanska storstäder som fortfarande lever kvar i form av stadsdelar som ”Little Italy” och ”Chinatown”. Boendesegregation i denna form är i mångt och mycket ett resultat av hushålls och individers fria val. Det upplevs på många sätt positivt och välfärdshöjande att bo nära människor som är lika en själv, avseende till exempel livssituation eller kulturell bakgrund. Segregation kan därmed skapa både trygghet och samhörighet samt sociala nätverk inom vilka människor hjälper varandra. Koncentration av individer med liknande bakgrund och/eller livssituation kan även vara en förutsättning för att möjliggöra för företag och organisationer som riktar sig mot grupp-specifika behov[4]. Segregation kan därmed leda till uppstart av företag som skapar arbetstillfällen i olika områden.

Socioekonomi

Även om boendesegregation ofta associeras med och framställs i termer av etnisk bakgrund har segregation framför allt en socioekonomisk aspekt. I Sverige, samt i många andra länder, har områden där det bor en stor andel individer med utländsk bakgrund en svagare socioekonomisk ställning. Dessa områden karaktäriseras ofta av hög arbetslöshet, låg genomsnittsinkomst, högt bidragsberoende och låga utbildningsnivåer, samt socialt utanförskap och till och med kriminalitet[5]. En studie från Internationella Handelshögskolan i Jönköping[6] visar på ett negativt samband på bostadsområdesnivå mellan andelen invånare med utländsk bakgrund och sysselsättningsgrad. Sambandet växer sig dessutom betydligt starkare med tiden vilket tyder på en försvagad socioekonomisk ställning i dessa områden. Detta kan tänkas vara negativt ur ett integrationsperspektiv, särskilt nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Även om

[2] https://www.delmos.se
[3] Polisen (2017). ”Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen”. Nationella operativa avdelningen. Dnr: HD 44/14A203.023/2016.Om boendesegregation i Jönköpings kommun
[4] Waldfogel J. (2003). "Preference externalities: An empirical study of who benefits whom in differentiated product markets". Rand Journal of Economics 34(3): 557-568.
[5] Polisen (2017). ”Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen”. Nationella operativa avdelningen. Dnr: HD 44/14A203.023/2016.
[6] http://vertikals.se/sofiawixe/2015/10/27/4-segregation-sysselsattning/

sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda har minskat under senare år är det fortfarande stor skillnad i sysselsättningsgrad mellan de båda grupperna[7].

I Sverige är många områden med låg socioekonomisk status så kallade miljonprogramsområden, vilket innebär att de framför allt byggdes upp under åren 1965-1975 och till stor del består av flerbostadshus. Eftersom tillgång till billigare hyresrätter är en förutsättning för att resurs- och kapitalsvaga hushåll ska finna ett boende på egen hand fyller dessa områden en viktig funktion. Det innebär dock samtidigt att den segregation som uppstår mellan socioekonomisk starka och svaga grupper, mellan individer med inhemsk och utländsk bakgrund, inte längre är frivillig utan istället ett resultat av begränsade valmöjligheter inom vissa grupper. Dessutom orsakar resursstarka gruppers och individers val segregationen eftersom resurssvaga hushåll stängs ute från vissa områden eller kommuner, helt enkelt för att de inte har råd att bo där. Ökad koncentration av resursstarka hushåll driver upp efterfrågan på bostäder i områden med redan hög socioekonomisk status, vilket ger än högre levnadskostnader.

Forskning pekar på att omflyttning och ökande geografisk åtskillnad mellan olika grupper, ofta uppdelat på majoritets- och minoritetsbefolkningen, drivs av gruppers preferenser gentemot varandra, särskilt majoritetens tolerans för minoriteter[8]. Så kallade ”tipping point”-modeller visar att majoritetsbefolkningen tolererar en viss inflyttning av minoritetshushåll men när minoritetsbefolkningen i området når en kritisk massa sker en i princip total utflyttning av majoritetsbefolkningen. Relativt svaga preferenser för sina grannar, till exempel gällande etnicitet, kan leda till total segregation mellan befolkningsgrupper. En studie från Linnéuniversitetet[9] visar att tipping point-beteenden även finns i Sverige. När andelen utomeuropeiska invandrare i ett område når en kritisk punkt (tipping point) avstannar befolkningstillväxten abrupt av svenskar med inhemsk bakgrund, vilket beror både på utflyttning och på avstannad inflyttning. Det är framför allt resursstarka hushåll med högre utbildning och högre inkomster som flyttar, vilket driver på den socioekonomiska boendesegregationen.

Sociala normer

De negativa effekterna av segregation kan komma till uttryck genom de sociala normer som råder i olika bostadsområden. Mer utbredd arbetslöshet och större bidragsberoende, samt lägre inkomster och utbildningsnivåer, i områden med lägre socioekonomisk status kan leda till att människor som bor här, och framför allt de barn som växer upp här, inte förväntas gå vidare till högre utbildning eller söka sig till segment av arbetsmarknaden som ger högre löneinkomster. Forskning visar att människors val i hög grad påverkas av andras beteenden, framför allt familj och nära bekanta, genom så kallade peer-effekter eller grupptryck.[10] Individer samlar dessutom på sig humankapital genom att observera framgångar och misslyckanden bland sina grannar, vilket i sin tur kan inverka på både

[7] Statistiska centralbyrån (2018). ”Arbetsmarknadssituationen för hela befolkningen 15-74 år, AKU 2017”. Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden AM 12 SM 1801.
[8] Schelling T. C. (1971) . "Dynamic models of segregation". Journal of Mathematical Sociology 1(2):143-186.
[9] Aldén L., Hammarstedt M. och Neuman E. (2015). ”Ethnic segregation, tipping behaviour, and native residential mobility”. The international migration review 49(1): 36-69.
[10] Se t.ex. Debreu G. (1952). "A social equilibrium existence theorem". Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America 38(10): 886-893; Becker G. S. (1974). "A theory of social interactions". Journal of Political Economy 82(6): 1063-1093; Schelling T. C. (1973). "Hockey helmets, concealed weapons, and daylight saving: A study of binary choices with externalities". Journal of Conflict Resolution 17(3): 381-428.

produktivitet och framtidsutsikter. Vikten av positiva förebilder för barn och unga i närområdet bör därmed inte underskattas.[11]

Dessutom kan socialt, etniskt och geografiskt avgränsade nätverk i socioekonomiskt svaga områden förstärka spridningen av de sociala normerna, samt minska incitamenten till exempelvis språkinlärning och deltagande i nätverk som står närmare arbetsmarknaden. De sistnämnda nätverken kanske inte heller verkar inkluderande för grupper med svag socioekonomisk ställning och/eller utländsk bakgrund.[12] Segregation bidrar därmed till inlåsningseffekter, vilket innebär att människor som bor i socioekonomiskt svaga områden har en tendens att stanna kvar, vilket kan vara frivilligt men också ett resultat av att området i sig ger sämre förutsättningar för studier, jobb och goda inkomster, och därmed minskade konsumtions-, investerings- och väldfärdsmöjligheter.

Att mäta segregation

I denna rapport mäts boendesegregation i termer av både etnisk bakgrund och socioekonomisk status. Med etnisk bakgrund avses både svensk/utländsk bakgrund och födelseland/region. Definitionen av svensk bakgrund är en individ som är född i Sverige med minst en inrikes född förälder. En person med utländsk bakgrund är utrikes född eller född i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. Socioekonomisk status innefattar yrkesstruktur, utbildningsnivå, sysselsättningsstatus och inkomst. Dessutom görs en analys av boendeformer i olika områden, avseende typ av bostad och grad av trångboddhet.

För att mäta skillnader i befolkningssammansättning mellan bostadsområden i Jönköpings kommun, och därmed boendesegregation, används en så kallad lokaliseringskvot. Lokaliseringskvoten (LQ) mäter huruvida en viss grupp av individer är över- eller underrepresenterad i respektive bostadsområde, i förhållande till befolkningssammansättningen i kommunen som helhet, vilket visas formellt av ekvationen nedan.

$$\mathrm{LQ} = \frac{\text{Gruppens antal i området/Total befolkning i området}}{\text{Gruppens antal i kommunen/Total befolkning i kommunen}}$$

$$= \frac{\text{Gruppens andel i området}}{\text{Gruppens andel i kommunen}}$$

Med grupp avses individer som delar karaktärsdrag, i termer av till exempel inkomst, sysselsättning, yrke, utbildning och/eller etnisk bakgrund. En lokaliseringskvot större än ett innebär att gruppen i fråga utgör en högre andel i området än bland hela kommunens befolkning. Gruppen kan därmed sägas vara överrepresenterad i området i förhållande till vad som kan förväntas givet gruppens storlek i kommunen. Motsatt gäller för områden

[11] Se t.ex. Glaeser E. L., Henderson V. och Inman R. P. (2000). ”The future of urban research: Nonmarket interactions”. Brookings-Wharton Papers on Urban Affairs: 101-149, och Ginther D., R. Haveman, and B. Wolfe (2000). "Neighborhood attributes as determinants of children's outcomes: How robust are the relationships?". Journal of Human Resources 35(4): 603-642.

[12] Se t.ex. Granovetter M. S. (1973). "The strength of weak ties". American Journal of Sociology 78(6): 1360-1380; Putnam R. D. (2000). Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks; och Aldén L. and M. Hammarstedt (2014). Integration of immigrants on the Swedish labour market: Recent trends and explanations. Working Paper Series No. 2014:9, Linnaeus University, Centre for Labour Market and Discrimination Studies, Växjö.

där lokaliseringskvoten är mindre än ett. Om lokaliseringskvoten antar värdet ett är gruppens andel i området precis lika hög som gruppens andel i kommunen. Om detta skulle gälla för samtliga karaktärsdrag/grupper speglar områdets befolknings-sammansättning befolkningen i kommunen som helhet.

Om lokaliseringskvoten för samtliga områden ligger omkring ett är gruppen i fråga relativt jämnt geografiskt fördelad inom kommunen. Stora skillnader i lokaliseringskvot mellan olika områden visar istället på en ojämn fördelning av gruppen mellan bostadsområden i kommunen. En hög lokaliseringskvot för vissa områden sammanfaller ofta med en låg lokaliseringskvot för vissa andra områden, även om flertalet områden har en kvot i närheten av ett.

Minimivärdet för lokaliseringskvoten är genomgående noll, vilket inträffar då gruppen ifråga finns representerad i kommunen men inte i det aktuella området. Det maximala värdet för lokaliseringskvoten varierar dock och beror på andelen i kommunen. Om gruppens andel i kommunen är till exempel 10 procent är högsta möjliga kvot 10 (100/10), om gruppens andel i kommunen är 50 procent är maxvärdet istället 2 (100/50). Maxvärdet för lokaliseringskvoten uppnås om hela områdets befolkning tillhör gruppen ifråga. Eftersom maxvärdet för lokaliseringskvoten skiljer sig mellan olika grupper bör numeriska jämförelser mellan grupper inom områden göras med försiktighet.

Befolkningsstatistik (till exempel utbildning och bakgrund) finns tillgänglig för år 2018 medan den senaste statistiken över arbetsmarknaden avser 2017 (till exempel sysselsättning och inkomst). Av sekretesskäl redovisas inga uppgifter där antalet individer (eller hushåll i förekommande fall) är färre än fem. Statistiken inhämtas från Statistiska Centralbyråns regionala Supercrossdatabaser.

Delområden i Jönköpings kommun

Med bostadsområden avses de 76 delområden på NYKO3-nivå som Jönköpings kommun kan delas in i. Vissa av dessa är utpräglade bostadsområden, till exempel Bymarken, andra är främst arbetsplatsområden, till exempel A6-Ryhov, medan en del fyller en dubbel funktion som både bostadsområde och arbetsplatsområde, till exempel Centrum Väster. Eftersom rapporten fokuserar på boendesegregation är det individers bostadsplats som är av intresse, vilket innebär att det är Jönköpings kommuns nattbefolkning[13] som studeras. Delområden utan bofast befolkning eller med en mycket liten nattbefolkning analyseras inte i rapporten[14]. Bland de 72 delområden som återstår varierar befolkningen mellan 291 personer på Norrahammars landsbygd och 6 965 på Bymarken (2018). Trots de relativt stora skillnaderna i befolkningsstorlek är lokaliseringskvoten jämförbar mellan områden eftersom den mäter förhållandet mellan två andelar.

Denna rapport finns även presenterad i digitalt format, tillgänglig via https://arcg.is/19nHW1 eller https://www.jonkoping.se/rapporter. Den digitala versionen innehåller kompletterande kartor över delområden i Jönköpings kommun, som redovisar befolkningsstorlek samt de andelar och lokaliseringskvoter som presenteras i rapporten.

[13] Med dagbefolkning avses istället de personer som arbetar i kommunen, oavsett var de bor.
[14] Det gäller Ljungarums industriområde, Fridhem, Gamla Flygfältet och A6-Ryhov, där antalet boende är mellan 0 och 29 personer.

Utbildning

För att mäta fördelningen mellan områden av personer med olika utbildningsnivå delas befolkningen in i fyra grupper, i) personer med enbart grundskola, ii) personer med gymnasieutbildning, iii) personer med kortare högre utbildning (eftergymnasial utbildning kortare än tre år), och iv) personer med längre högre utbildning (minst treårig eftergymnasial utbildning). Andelen högutbildade (grupp iv) har i Sverige vuxit från 16 procent år 2000 till 27 procent år 2017. Andelen lågutbildade (grupp i) har istället sjunkit från 21 procent till 12 procent under samma tidsperiod.[15] Utvecklingen av befolkningens utbildningsnivå i Jönköpings kommun följer i stort riket som helhet.[16]

I Jönköpings kommun har knappt 11 procent av befolkningen i åldersgruppen 25-64 år enbart någon typ av grund- eller folkskoleutbildning, vilket innebär att de saknar gymnasieutbildning. 41 procent har grund- och gymnasieutbildning medan övriga, knappt hälften, har någon typ av högre utbildning. 17 procent av kommunens 25-64-åringar har en kortare högre utbildning medan 28 procent har en minst treårig eftergymnasial utbildning och klassificeras därmed som högutbildade. Genom att jämföra motsvarande andelar för respektive område med dessa andelar för kommunen som helhet beräknas lokaliseringskvoterna (LQ). En kvot större än ett tyder därmed på en överrepresentation av gruppen i fråga, i förhållande till befolkningssammansättningen i hela kommunen.

Diagram A visar lokaliseringskvoten för respektive utbildningsgrupp för samtliga 72 områden i Jönköpings kommun. Områdena är sorterade efter kvoten för personer med enbart grundskola, vilket innebär att denna grupp är som mest överrepresenterad på Råslätt och som mest underrepresenterad i Trånghalla. Alla områden som har en större andel av gruppen i fråga än andelen i kommunen som helhet har en stapel som ligger över 1,0, medan stapeln för områden med lägre andel än kommunen ligger under 1,0.

Diagrammet visar att skillnaderna i lokaliseringskvot, och därmed boendemönster, är som störst för lågutbildade (blå staplar), och därefter högutbildade (lila staplar), medan staplarna ligger betydligt närmre ett för de två mellersta utbildningsgrupperna. Gymnasieutbildade och personer med kortare högre utbildning är därmed relativt jämnt fördelade över kommunens områden.

Diagram B visar lokaliseringskvoten för respektive utbildningsgrupp för de 15 områden som har högst respektive lägst kvot, där hänsyn tas till högsta möjliga lokaliseringskvot för respektive grupp (genom höjden på den lodräta axeln). Även om kvoterna för gymnasieutbildade ligger närmre sitt maxvärde än kvoterna för lågutbildade har gymnasieutbildade en jämnare geografisk fördelning över områden än lågutbildade. Det beror framförallt på att fyra områden sticker ut när det gäller lågutbildade - Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga - där andelen med enbart grundskola är mer än dubbelt så hög som för Jönköpings kommun som helhet. Medan 11 procent av kommunens 25-64-åringar saknar gymnasial utbildning är motsvarande andel för boende på Råslätt 26 procent. I Trånghalla är det endast 3,2 procent av de boende som inte har gått vidare till gymnasiet efter grundskolan.

[15] https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/
[16] Hur står det till med kompetensförsörjningen i Jönköpings kommun?, Stadskontoret, Jönköpings kommun, 2018.

Diagram A **Andel personer 25-64 år per utbildningsnivå i respektive delområde i förhållande till andel personer med samma utbildningsnivå i kommunen som helhet (lokaliseringskvot, LQ), 2018. Diagrammet är sorterat efter lokaliseringskvoten för personer med enbart grundskola**

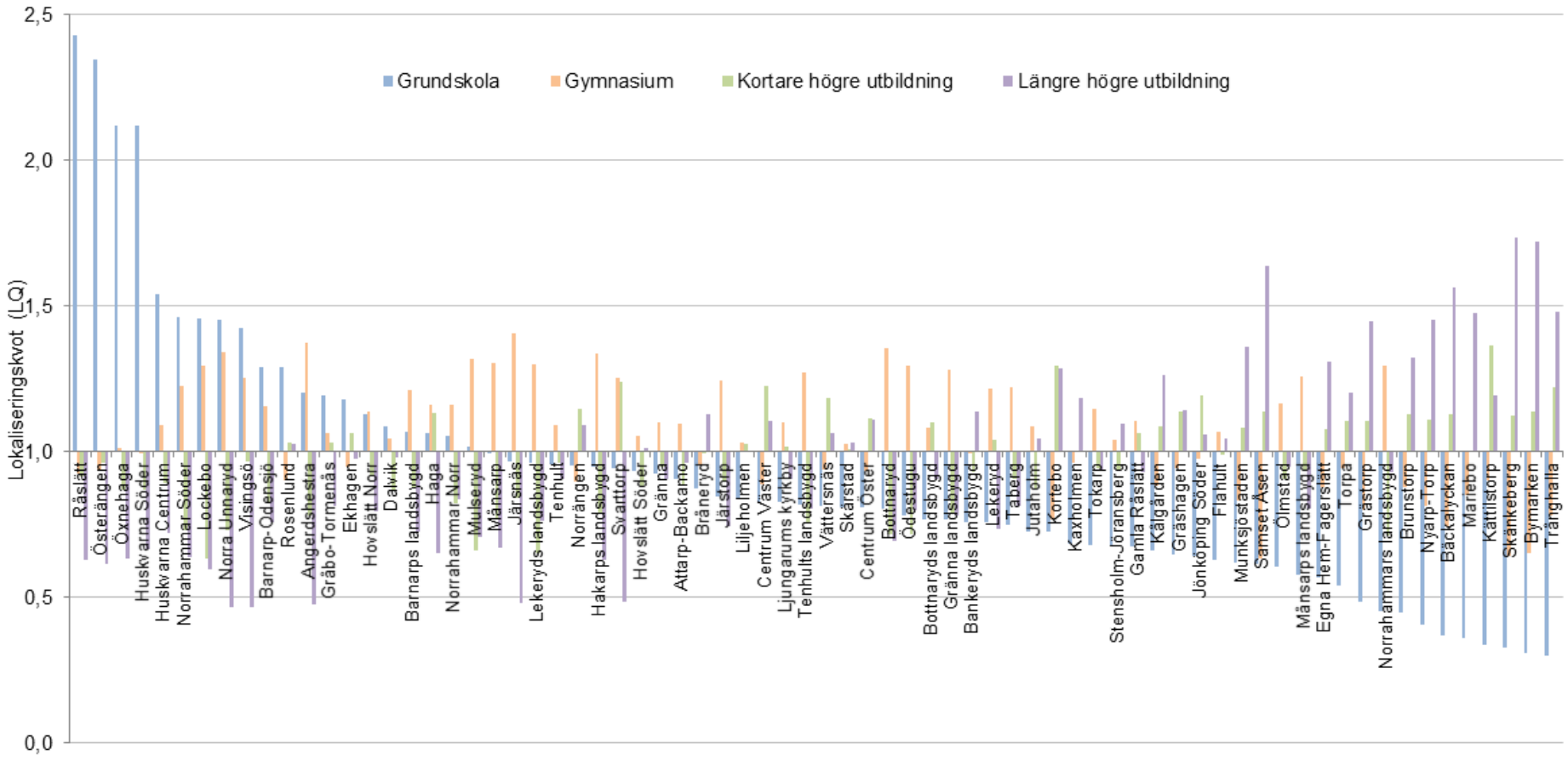

Diagram B **Lokaliseringskvot (LQ) för personer 25-64 år per utbildningsgrupp, 2018**

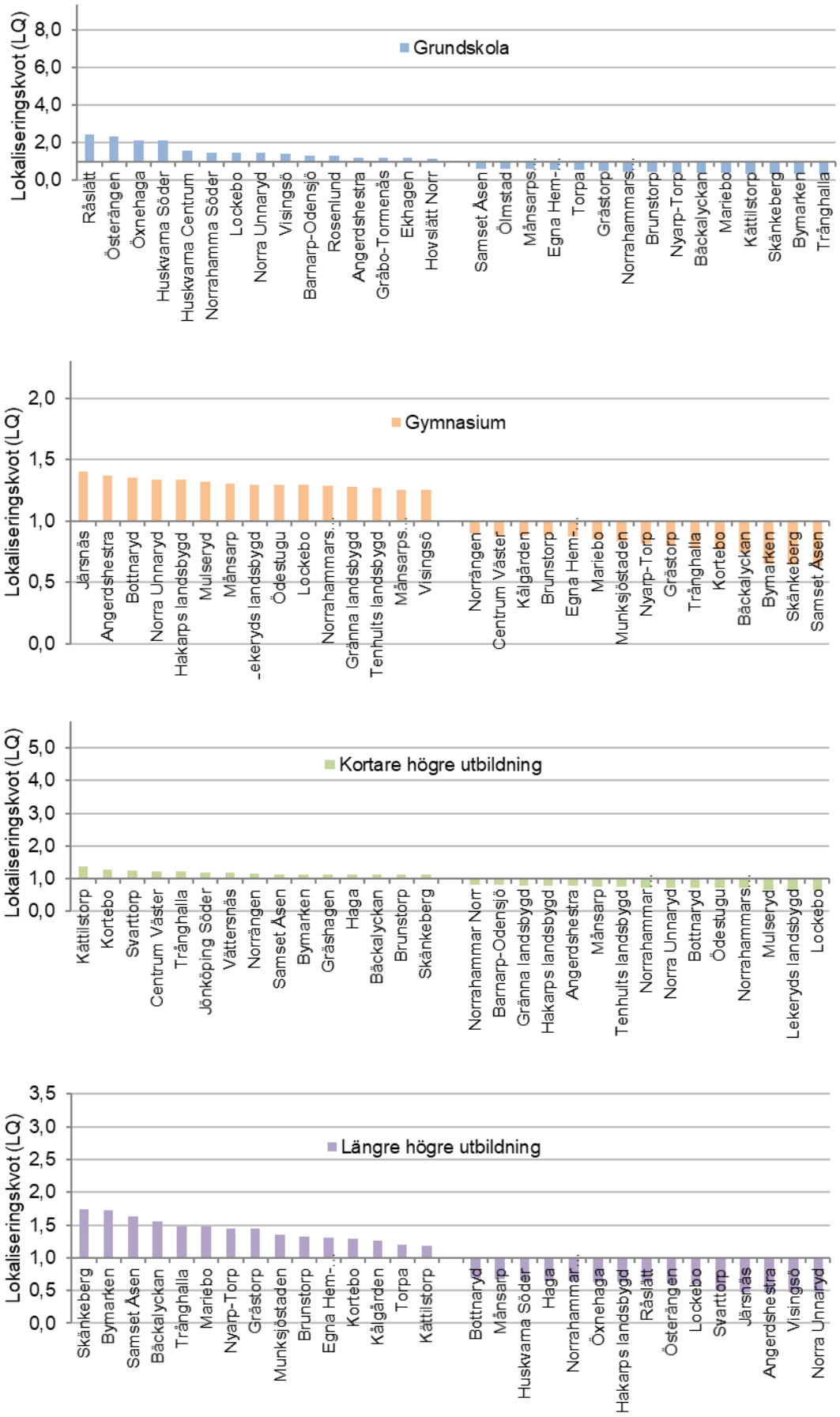

Lågutbildade är även överrepresenterade i flertalet landsbygdsområden. Att utbildningsnivån generellt sett är lägre på landsbygd än i tätort beror även på att relativt få har en högre utbildning. Även om Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga finns med bland de 15 områden med lägst lokaliseringskvot för högutbildade är det i landsbygdsområdena Norra Unnaryd, Visingsö och Angerdshestra som högutbildade är som mest underrepresenterade. 13 procent i Norra Unnaryd har en minst treårig eftergymnasial utbildning, vilket kan jämföras med 28 procent i Jönköpings kommun som helhet. Kontrasten är ännu större mot Skänkeberg, Bymarken och Samset-Åsen, där närmare hälften (46-49 procent) av befolkningen är högutbildad.

Samband mellan utbildningsnivåer

Diagram A och B visar på en samvariation mellan lokaliseringskvoterna för de olika utbildningsnivåerna. Det innebär att områden som har en högre lokaliseringskvot för de två lägre utbildningsnivåerna (grundskola och gymnasium) tenderar att ha en lägre kvot för högre utbildning (både kortare och längre), och vice versa. I diagrammet med samtliga utbildningsnivåer kan detta utläsas genom att områden till vänster i diagrammet har staplar större än ett för grundskola och gymnasium och staplar mindre än ett för högre utbildning, medan områden till höger i diagrammet istället har staplar större än ett för högre utbildning och staplar mindre än ett för de två lägre utbildningsnivåerna.

Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga är dock undantag, då det i dessa områden enbart är en överrepresentation av lågutbildade medan lokaliseringskvoten är mindre än ett för övriga tre utbildningskategorier. Detsamma gäller flertalet landsbygds-områden, där det endast är personer med gymnasieutbildning som är överrepresenterade. Diagrammen visar dock att det framför allt är de fyra prioriterade områdena som sticker ut med hög lokaliseringskvot för personer med enbart grundskoleutbildning, vilket tyder på en hög koncentration av lågutbildade till dessa områden.

Diagram C illustrerar det negativa sambandet mellan koncentration av individer med längre högre utbildning och koncentration av individer med enbart grundskola, vilket innebär att dessa två grupper tenderar att bo i olika bostadsområden i Jönköpings kommun. Diagrammet visar också att även om det är fyra områden som sticker ut gällande lokaliseringskvoten för lågutbildade, är det inte dessa fyra områden som har störst underrepresentation av högutbildade. Det innebär att även om Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga har ett stort antal boende som saknar gymnasie-utbildning, finns här även relativt många med längre högre utbildning, i alla fall i förhållande till flera landsbygdsområden.

Diagram C **Korrelation mellan lokaliseringskvoten (LQ) för grundskola och lokaliserings-kvoten (LQ) för längre högre utbildning, 2018. Varje punkt representerar ett område**

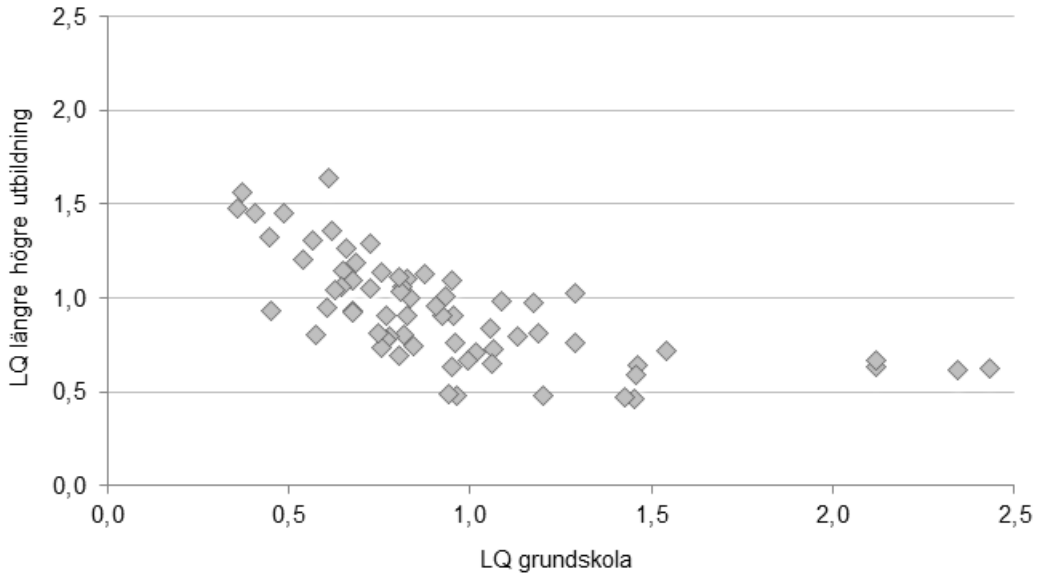

Förändring sedan 2010

Även om gruppen individer med enbart grundskoleutbildning var som mest överrepresenterad på Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga även 2010 har koncentrationen av lågutbildade till dessa fyra områden ökat markant över tiden. År 2010 bodde 23 procent av kommunens lågutbildade i de fyra prioriterade områdena, medan motsvarande andel 2018 är 28 procent. År 2010 var det dessutom endast Råslätt som hade en lokaliseringskvot på över två (2,1), vilket innebär att andelen lågutbildade i området är mer än dubbelt så hög som andelen lågutbildade i kommunen som helhet. För övriga tre områden låg kvoten på cirka 1,8, vilket är betydligt lägre än 2018 års lokaliseringskvoter.

Överrepresentationen av högutbildade i vissa områden har däremot minskat sedan 2010. Det gäller framförallt Skänkeberg och Samset-Åsen, där lokaliseringskvoten har sjunkit från 2,2 och 2,0 till 1,7 och 1,6, men även Bymarken och Bäckalyckan. Högutbildade tycks därmed fördela sig något jämnare över tid medan lågutbildade alltmer koncentreras till ett fåtal områden. Det innebär att även om socioekonomisk segregation i termer av utbildning beror på beteenden bland både högutbildade och lågutbildade kan ökningen i segregation förklaras av boendemönster bland gruppen med lägre utbildning, vilket i sin tur kan bero på begränsade möjligheter för resurssvaga hushåll att välja sitt boende.

Yrken

Individers yrkesvägar är till viss del korrelerade med utbildningsval, vilket innebär att personer med högre utbildning ofta jobbar inom yrken med krav på högskolekompetens eller till och med fördjupad högskolekompetens medan lägre utbildad arbetskraft jobbar inom yrken utan formella utbildningskrav eller med krav på gymnasiekompetens. Boendesegregationen enligt dessa fyra yrkeskategorier följer i stort samma mönster som enligt de fyra utbildningsnivåerna ovan. För att belysa den socioekonomiska boende-segregationen i Jönköpings kommun med avseende på yrkesstruktur beräknas istället lokaliseringskvoten för utvalda yrken/yrkesgrupper. På grund av eftersläpningar i statistiken gäller yrkesfördelningen år 2016.

Tabell 1 anger andelen sysselsatta per yrke i Jönköpings kommun. Av de yrken som redovisas här arbetar flest (13,7 procent) inom enklare typer av vårdyrken. Närmare en av tio sysselsatta jobbar inom yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom utbildning, här benämnda lärare. Mindre förekommande yrken är poliser, jurister och ekonomer, inom vilka färre än en av 100 av kommunens förvärvsarbetande återfinns.

Tabell 1 **Andel (%) av kommunens förvärvsarbetande per yrke/yrkesgrupp, 2016**

Yrke	Andel
Undersköterskor, vårdare etc.	13,7
Lärare	9,52
Maskinoperatörer, montörer etc.	4,76
Restaurangpersonal	4,07
Sjuksköterskor	3,14
Städare	2,39
Civilingenjörer	1,66
Läkare	1,11
Ekonomer	0,96
Jurister	0,61
Poliser	0,33

För respektive yrke visar Diagram D de 15 områden i Jönköpings kommun med högst lokaliseringskvot (LQ). LQ beräknas som yrkets/yrkesgruppens andel i området delat med yrkets/yrkesgruppens andel i hela kommunen. Diagrammen indikerar att den geografiska fördelningen av förvärvsarbetande skiljer sig beroende på vilka yrkesgrupper de tillhör. Olika yrken bor helt enkelt i olika områden, där vissa yrken har relativt hög koncentration till ett fåtal områden. Även om kommunens befolkningsmässigt största bostadsområde, Bymarken, absolut sett har flest förvärvsarbetande inom alla yrken som redovisas här, med undantag av undersköterskor, maskinoperatörer, restaurangpersonal och städare, är det framförallt andra områden som har en överrepresentation av yrkesgrupperna.

Diagram D **Lokaliseringskvot (LQ) för yrken/yrkesgrupper, 2016. Lodrät axel anger LQ**

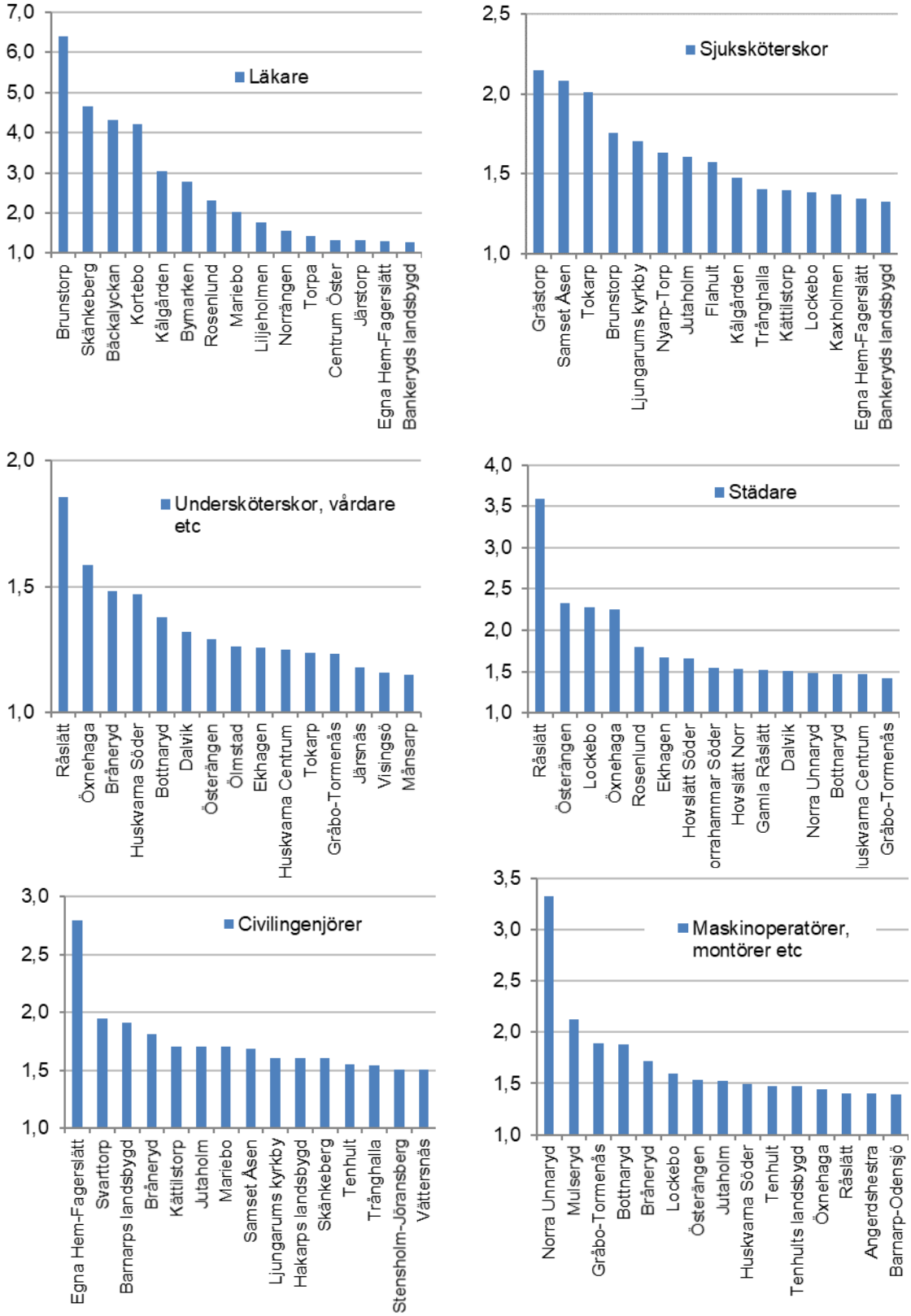

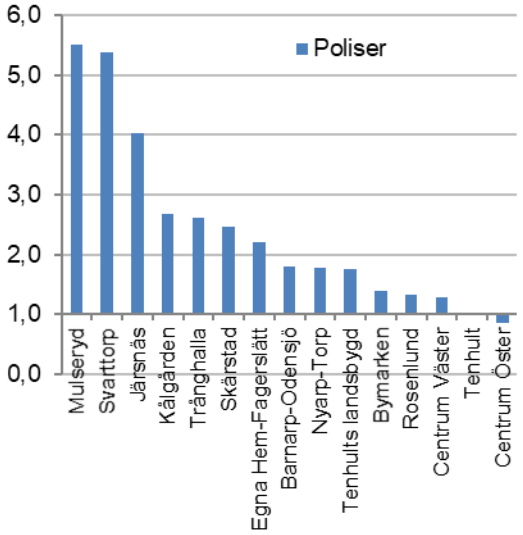
Poliser
6,0
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
0,0
Mulseryd
Svarttorp
Järsnäs
Kålgården
Tråghalla
Skärstad
Egna Hem-Fagerslätt
Barnarp-Odensjö
Nyarp-Torp
Tenhults landsbygd
Bymarken
Rosenlund
Centrum Väster
Tenhult
Centrum Öster

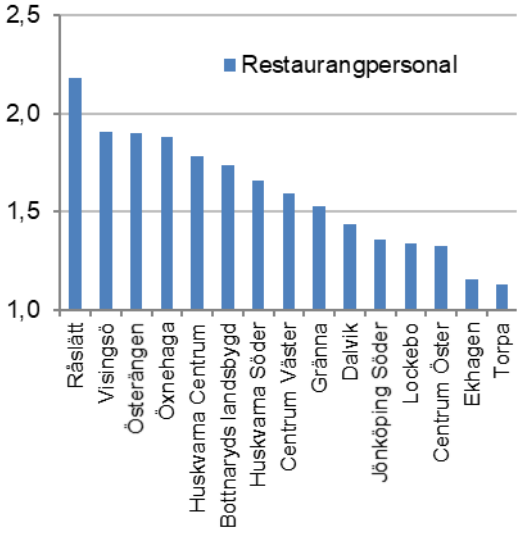
Restaurangpersonal
2,5
2,0
1,5
1,0
Råslätt
Visingsö
Österängen
Öxnehaga
Huskvarna Centrum
Bottnaryds landsbygd
Huskvarna Söder
Centrum Väster
Gränna
Dalvik
Jönköping Söder
Lockebo
Centrum Öster
Ekhagen
Torpa

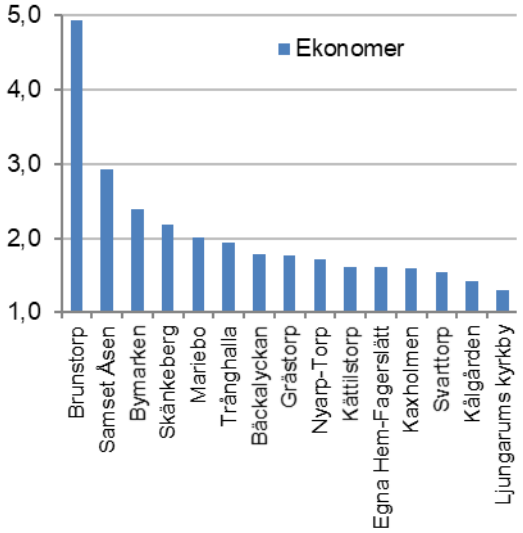
Ekonomer
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
Brunstorp
Samset Åsen
Bymarken
Skänkeberg
Mariebo
Tråghalla
Bäckalyckan
Gråstorp
Nyarp-Torp
Kättilstorp
Egna Hem-Fagerslätt
Kaxholmen
Svarttorp
Kålgården
Ljungarums kyrkby

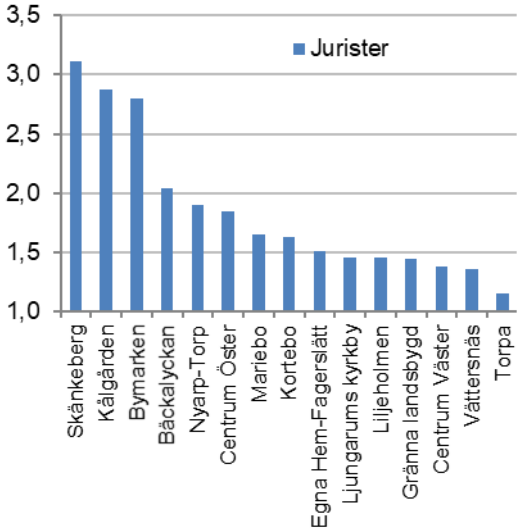
Jurister
3,5
3,0
2,5
2,0
1,5
1,0
Skänkeberg
Kålgården
Bymarken
Bäckalyckan
Nyarp-Torp
Centrum Öster
Mariebo
Kortebo
Egna Hem-Fagerslätt
Ljungarums kyrkby
Liljeholmen
Gränna landsbygd
Centrum Väster
Vättersnäs
Torpa

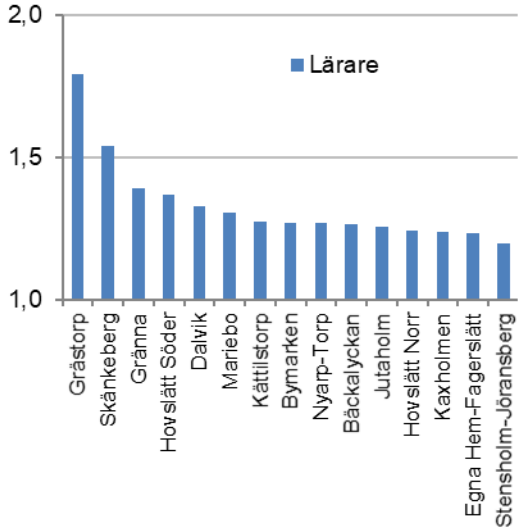
Lärare
2,0
1,5
1,0
Gråstorp
Skänkeberg
Gränna
Hovslätt Söder
Dalvik
Mariebo
Kättilstorp
Bymarken
Nyarp-Torp
Bäckalyckan
Jutaholm
Hovslätt Norr
Kaxholmen
Egna Hem-Fagerslätt
Stensholm-Jöransberg

Relativt områdets storlek är läkare mest förekommande i Brunstorp, Skänkeberg, Bäckalyckan och Kortebo, där andelen läkare bland de förvärvsarbetande är mer än fyra gånger så hög som för kommunen som helhet. Brunstorp utgör dock ett mycket litet område sett till antalet förvärvsarbetande, även övriga tre är små jämfört med Bymarken. På Grästorp, Samset Åsen och Tokarp är andelen sjuksköterskor mer än dubbelt så hög som i kommunen som helhet, medan enklare typer av vårdyrken är som mest överrepresenterade på Råslätt och Öxnehaga. På Råslätt arbetar 42,8 procent av de förvärvsarbetande inom enklare vårdyrken, som restaurangpersonal eller städare. Motsvarande andel för dessa tre yrkesgrupper är på Skänkeberg 9,5 procent, i kommunen som helhet 20,1 procent.

Poliser tycks framförallt vara överrepresenterade i flertalet landsbygdsområden. Det gäller även för montörer och maskinoperatörer, som dessutom är en relativt vanligt förekommande yrkesgrupp i områden nära Huskvarna Centrum (och därmed Husqvarna AB). Med undantag av Bymarken återfinns flest civilingenjörer på Egna Hem-Fagerslätt, det är även här som lokaliseringskvoten, och därmed andelen civilingenjörer bland de förvärvsarbetande (4,6 procent), är som högst.

Sysselsättning och inkomst

Individers och hushålls möjligheter till konsumtion och välfärd är i mångt och mycket beroende av tillgång till jobb och tillräckliga inkomster. Avsaknad av sysselsättning och/eller välbetalda jobb påverkar även möjligheterna att välja sitt boende, både bostadsområde och boendeform, vilket driver på den socioekonomiska segregationen. Socioekonomisk segregation mäts här som geografisk fördelning av individer som inte förvärvsarbetar samt skillnader i inkomstgrupper mellan olika områden. För att minska snedvridningen i resultaten på grund av en ojämn fördelning av studenter och äldre mellan områden görs beräkningarna i detta avsnitt för individer mellan 25 och 64 år.

Kvarvarande individer som klassificeras som ej förvärvsarbetande är inte per definition arbetslösa. En del individer i arbetsför ålder står av olika anledningar utanför arbetskraften, till exempel långtidssjukskrivna, förtidspensionerade och studerande som inte deltidsarbetar eller aktivt söker jobb. För ett mer direkt mått på socioekonomi mäts även andelen långtidsarbetslösa.

Ej förvärvsarbetande

I Jönköpings kommun som helhet är 16,1 procent av befolkningen i åldern 25-64 år ej förvärvsarbetande (ej sysselsatta). Andelen är högre bland kvinnor, 17,5 procent, än bland män, 14,7 procent. Att en något lägre andel kvinnor än män förvärvsarbetar vid en given tidpunkt kan förväntas med hänsyn till att kvinnor i genomsnitt fortfarande tar ut en större del av föräldraledigheten[17] samt att kvinnor utgör en högre andel bland studenter. Andelen som inte förvärvsarbetar skiljer sig dessutom mellan kommunens bostadsområden, vilket syns tydligt i Diagram E. Diagrammet visar lokaliseringskvoten (LQ) för ej förvärvsarbetande, totalt samt bland kvinnor respektive män. LQ beräknas som andelen ej förvärvsarbetande i delområdet delat med andelen ej förvärvsarbetande i hela kommunen.

17 områden i kommunen har en kvot större än ett, vilket innebär att personer som inte förvärvsarbetar är överrepresenterade i dessa områden. Andelen som inte arbetar är därmed högre än de 16,1 procent som gäller för kommunen som helhet. För flera av dessa områden ligger dock kvoten nära ett, även om det i vissa fall är relativt stora skillnader mellan kvinnor och män. Lockebo är ett exempel där andelen som inte förvärvsarbetar är betydligt högre bland kvinnor (23,7 procent) än bland män (11,3 procent) och där lokaliseringskvoten bland kvinnor ligger över ett medan kvoten bland män en bra bit under. Liknande mönster syns för Norra Unnaryd, Gräshagen och Gråbo-Tormenås. Rosenlund, Kortebo, Gränna och Visingsö har på motsvarande sätt en högre lokaliseringskvot bland män än bland kvinnor, även om samtliga kvoter ligger över ett och andelen som inte förvärvsarbetar är ungefär lika hög inom båda grupper.

[17] https://www.forsakringskassan.se/statistik/barn-familj/foraldrapenning

Diagram E **Lokaliseringskvot (LQ) för ej förvärvsarbetande 25-64 år, total befolkning samt kvinnor och män, 2017**

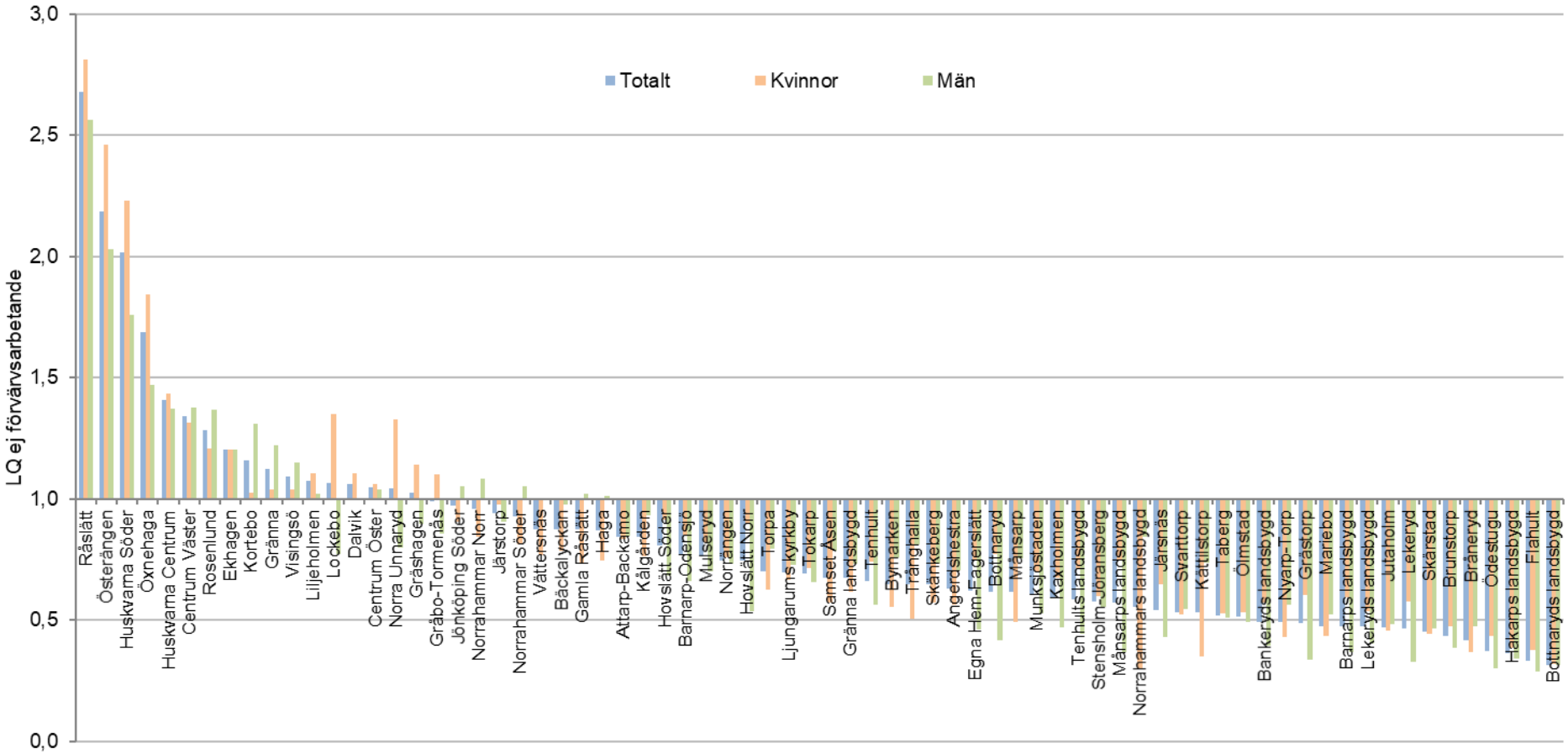

Individer som inte förvärvsarbetar är som mest överrepresenterade på Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga. Med undantag av Öxnehaga är andelen som inte förvärvsarbetar i dessa områden mer än dubbelt så hög i som i kommunen som helhet. Tillsammans med Lockebo och Norra Unnaryd är det dessutom i dessa fyra områden som skillnaderna mellan könen är som störst. På Råslätt är 37,6 procent av männen ej förvärvsarbetande medan motsvarande siffra bland kvinnorna är 49,4 procent. Även om en del individer i åldrarna 25-64 år sannolikt är studerande, eller står utanför arbetskraften av andra anledningar, tyder siffrorna på höga arbetslöshetsnivåer i vissa av kommunens områden.

I förhållande till kommunen som helhet är andelen som inte arbetar som lägst, och därmed förvärvsgraden som högst, på Bottnaryds landsbygd, följt av flera andra landsbygdsområden samt befolkningsmässigt mindre områden i Huskvarna. Norrahammars landsbygd har högst andel förvärvsarbetande bland kvinnor, här är det endast 5,3 procent som inte arbetar, jämfört med 17,5 procent i hela kommunen. Gällande männen är det istället Flahult som har lägst andel ej förvärvsarbetande, 4,2 procent gentemot 14,7 procent i kommunen.

Sedan 2010 har andelen som inte förvärvsarbetar bland kommunens 25–64-åringar minskat från 18,4 procent till 16,1 procent, vilket sannolikt innebär att även arbetslös-heten har sjunkit. Minskningen var något större bland kvinnor, från 20,1 procent till 17,1 procent, än bland män, från 16,8 procent till 14,7 procent. Även lokaliseringskvoten, och därmed överrepresentationen av ej förvärvsarbetande, har sjunkit i flera av de områden där kvoten är som högst, vilket visas av Diagram F.

Koncentrationen av individer som inte förvärvsarbetar har dock ökat något på Råslätt sedan 2010, vilket förklaras av en högre lokaliseringskvot bland kvinnor. Andelen ej förvärvsarbetande har dock sjunkit även bland kvinnor på Råslätt, från 54,4 procent till 49,4 procent (en minskning som dock är mindre än för kommunen som helhet). I samtliga fyra områden i diagrammet har lokaliseringskvoten sjunkit betydligt mer bland män än bland kvinnor, vilket visar på ökade skillnader i förvärvsgrad.

Diagram F **Jämförelse av lokaliseringskvot (LQ) för ej förvärvsarbetande 2010 och 2017, för de fyra områden med högst kvot**

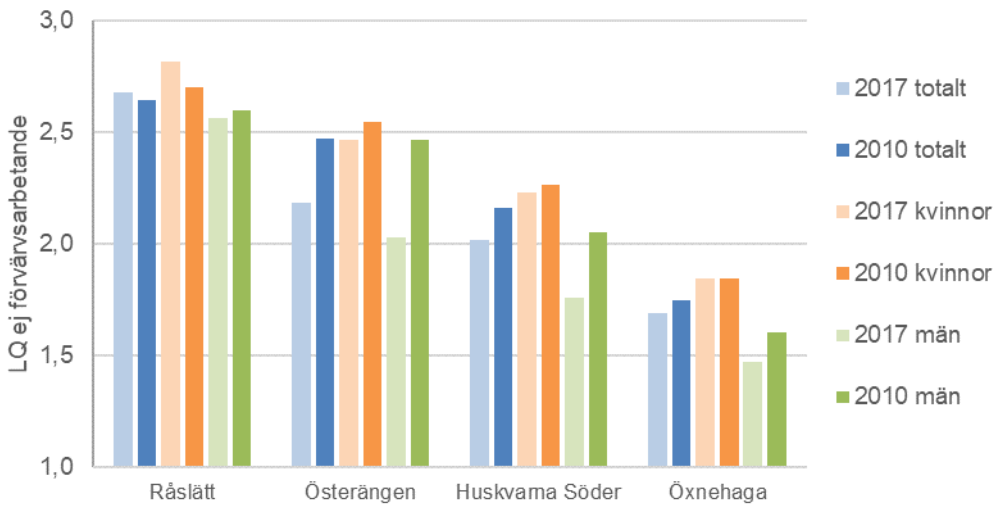

Långtidsarbetslösa

Eftersom ej förvärvsarbetande inkluderar även studerande och andra individer som av olika skäl väljer att stå utanför arbetskraften mäts socioekonomisk segregation även i termer av långtidsarbetslöshet. Definitionen av långtidsarbetslösa är personer som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen någon gång under året under en sammanhängande period av minst sex månader, om de är 25 år eller äldre[18]. I Jönköpings kommun som helhet är andelen långtidsarbetslösa bland befolkningen i åldersgruppen 25-64 år 3,33 procent. Andelen är något högre bland män (3,40 procent) än bland kvinnor (3,26 procent). Diagram G visar hur långtidsarbetslösa är fördelade över kommunens delområden, för de delområden där lokaliseringskvoten (LQ) är större än ett (för total befolkning).[19] LQ beräknas som andelen långtidsarbetslösa i området delat med andelen långtidsarbetslösa i hela kommunen. Uppemot en fjärdedel av kommunens områden har färre än fem långtidsarbetslösa.

Diagram G **Lokaliseringskvot (LQ) för långtidsarbetslösa 25-64 år, total befolkning samt kvinnor och män, 2017**

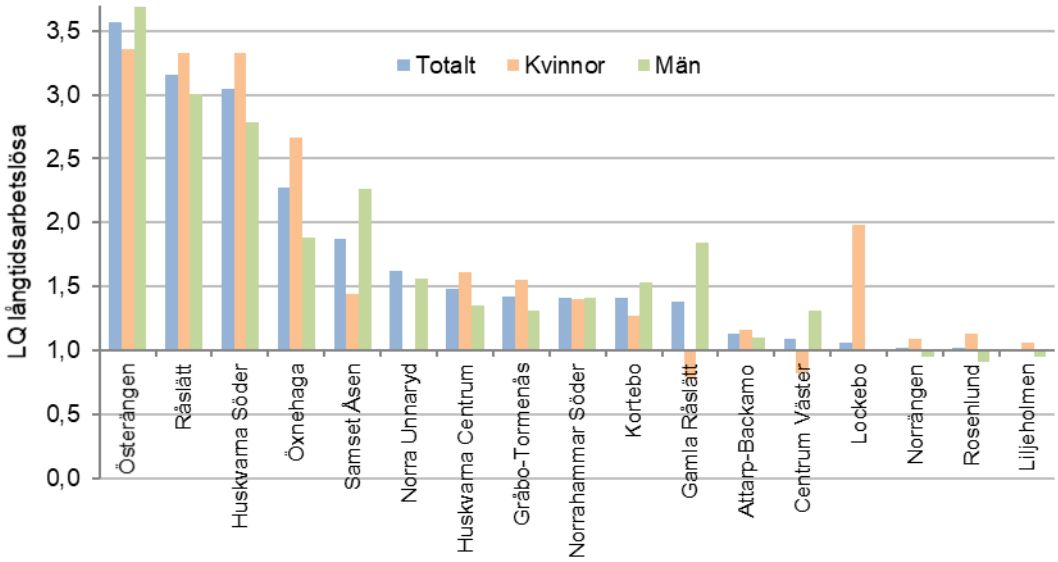

På Österängen är andelen långtidsarbetslösa 11,9 procent, vilket är mer än 3,5 gånger så högt som för kommunen som helhet. Lokaliseringskvoten är högre för män är för kvinnor, vilket innebär att långtidsarbetslösa män är överrepresenterade på Österängen i högre grad än långtidsarbetslösa kvinnor. På Råslätt, Huskvarna Söder och Öxnehaga är istället överrepresentationen av långtidsarbetslösa högre bland kvinnorna. Lockebo sticker återigen ut med en betydligt högre stapel bland kvinnor än män (vilket kan uttydas genom att jämföra kvinnor med totalt), 6,45 procent av kvinnorna har varit arbetslösa i minst sex månader. På Samset Åsen och Gamla Råslätt är lokaliseringskvoten, och därmed överrepresentationen, däremot betydligt högre bland män än kvinnor.

[18] För individer under 25 år gäller istället 100 dagar, www.scb.se.
[19] Av sekretesskäl redovisas inte lokaliseringskvoten för kvinnor i Norra Unnaryd samt för män i Lockebo.

Nettoinkomst

Socioekonomisk segregation mäts dessutom som fördelningen över områden av personer i 25-64-årsåldern med låga respektive höga nettoinkomster. Nettoinkomsten är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (vilket motsvarar disponibel inkomst på individnivå). Det finns ingen vedertagen definition av låg- och höginkomsttagare, men vanligt förekommande gränser är första respektive sista kvartilen i inkomstfördelningen, eller att låginkomsttagare är de personer som tjänar mindre än hälften av medianinkomsten[20].

Låginkomsttagare definieras här som personer med en nettoinkomst på mindre än 120 000 kr om året, vilket motsvarar knappt hälften av medianinkomsten bland Jönköpings kommuns befolkning i 25-64-årsåldern. Cirka 10 procent av befolkningen i åldersgruppen räknas därmed som låginkomsttagare. Höginkomsttagare definieras på motsvarande sätt som personer med en årlig nettoinkomst på 400 000 kr eller mer, vilket motsvarar knappt en och en halv medianinkomst. Drygt 13 procent av 25-64-åringarna i Jönköpings kommun räknas med denna definition som höginkomsttagare.[21]

Diagram H och I illustrerar lokaliseringskvoterna (LQ) för låg- respektive höginkomsttagare. LQ beräknas som andelen låginkomsttagare (höginkomsttagare) i området delat med andelen låginkomsttagare (höginkomsttagare) i hela kommunen.

Av kommunens områden har 18 en lokaliseringskvot för låginkomsttagare som är större än ett. Bland dessa har Råslätt högst kvot, där andelen låginkomsttagare är närmare tre gånger så hög som i kommunen som helhet. Andelen är högre bland kvinnor, 31,4 procent, än bland män, 25,9 procent, vilket även gäller i kommunen som helhet (10,7 gentemot 8,8 procent). Än större skillnader mellan kvinnor och män syns på Österängen och Öxnehaga, där andelen låginkomsttagare är cirka 10 procentenheter högre bland kvinnor än män.

De tre områden som nämns ovan är också de områden som har störst underrepresentation (lägst lokaliseringskvot) av höginkomsttagare. Höginkomsttagare, särskilt bland kvinnor, är istället som mest överrepresenterade i Brunstorp, Skänkeberg och Bymarken. Trots en högre *kvot* för kvinnor är *andelen* höginkomsttagare betydligt högre bland män. I de tre områden med högst kvot ligger andelen bland män på 42-55 procent, medan andelen bland kvinnor är 21-31 procent. I kommunen som helhet har 7,64 procent av kvinnorna en årlig nettoinkomst på 400 000 kr eller mer, medan motsvarande andel bland männen är 18,8 procent.

[20] Medianinkomsten är den mittersta inkomsten i en grupp inkomster som sorteras i storleksordning från den lägsta till den högsta. Gruppen utgörs här av nettoinkomster bland personer i åldrarna 25-64.
[21] Begränsningar i data medför att exakta gränser baserade på kvartiler/deciler, alternativt hälften av medianen, inte kan användas.

Diagram H **Lokaliseringskvot (LQ) för låginkomsttagare 25-64 år, total befolkning samt kvinnor och män, 2017**

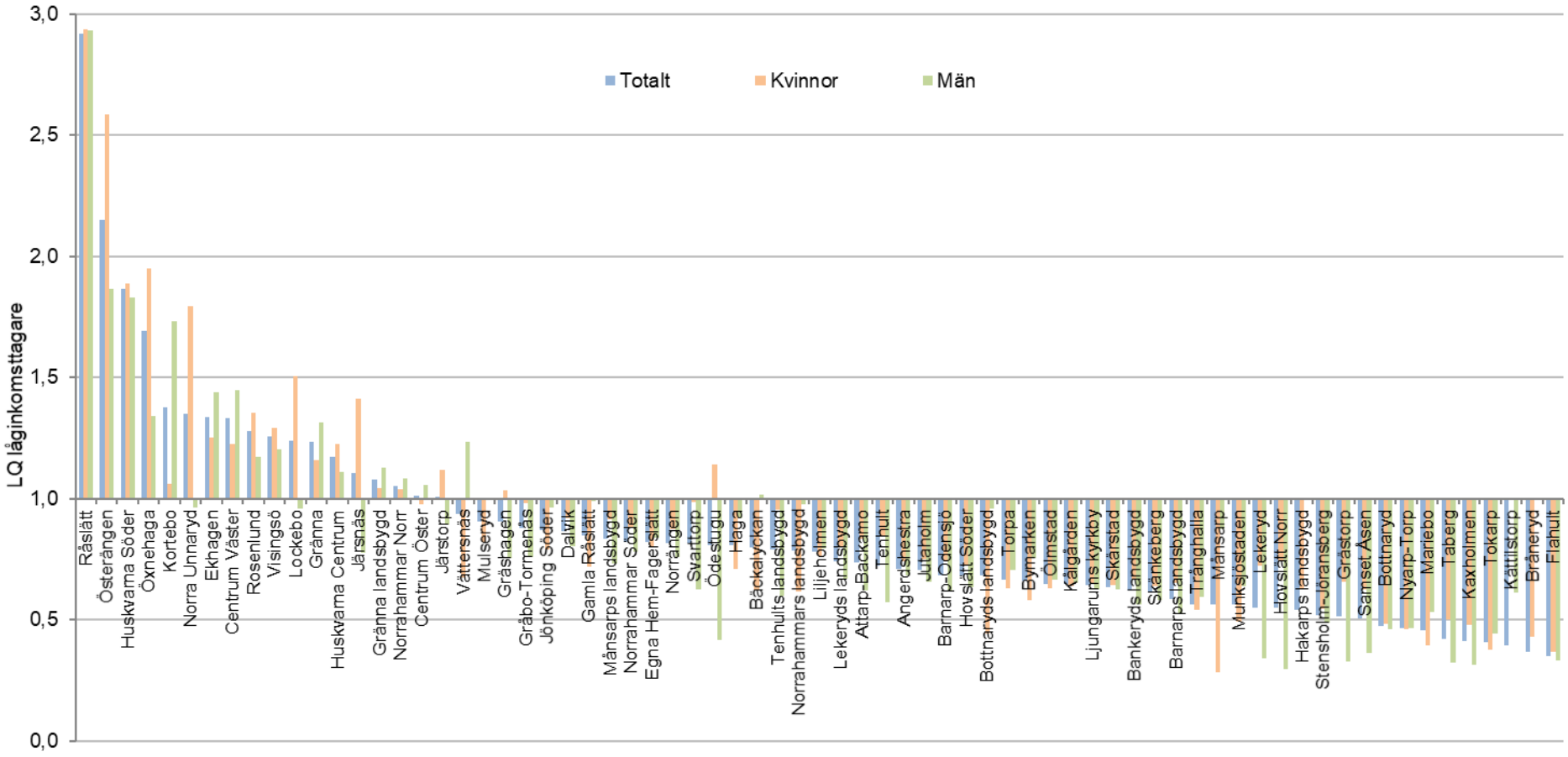

Diagram I **Lokaliseringskvot (LQ) för höginkomsttagare 25-64 år, total befolkning samt kvinnor och män, 2017**

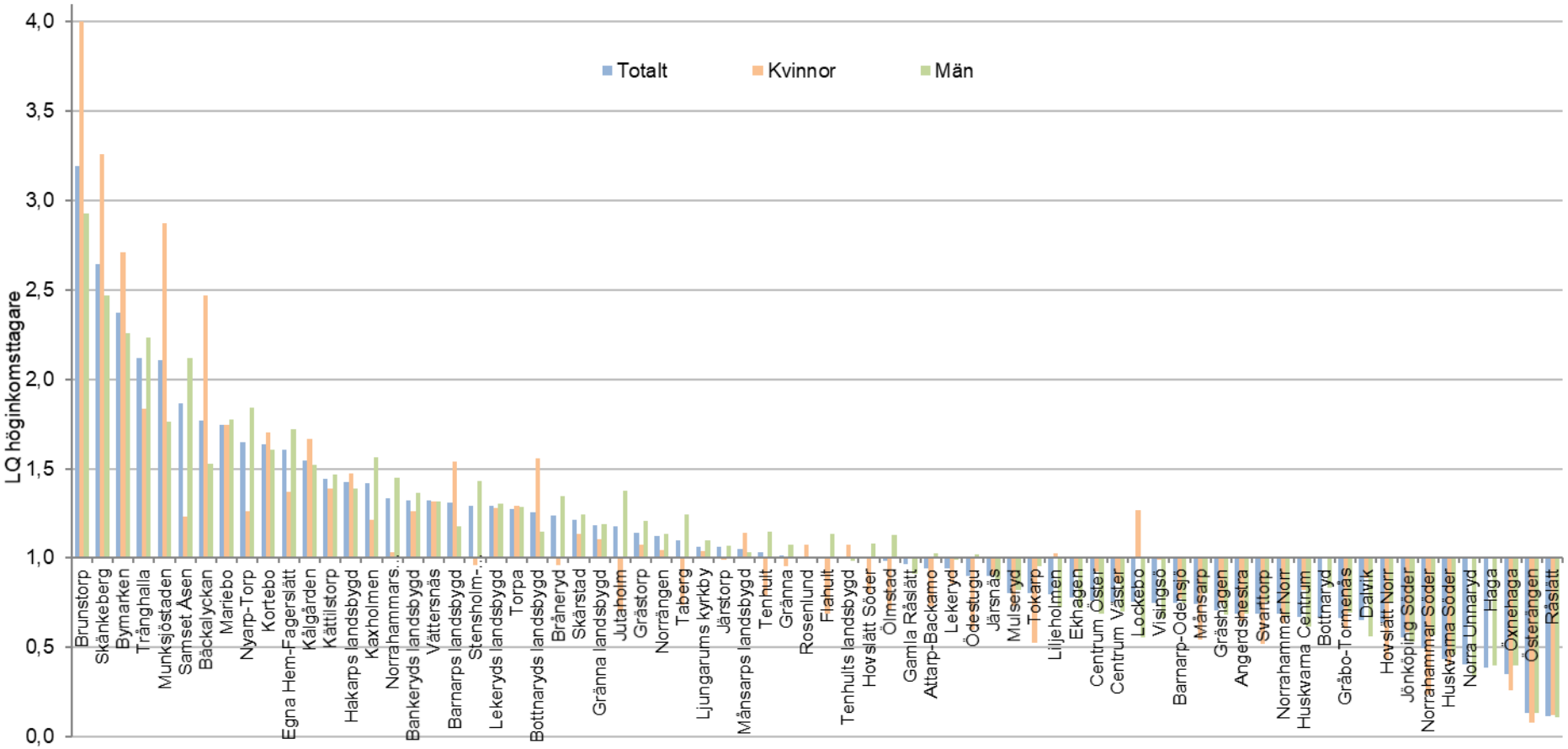

Etnisk bakgrund

Förutom den socioekonomiska aspekten av segregation associeras boendesegregation ofta med etnicitet. Det innebär att personer med bakgrund från olika delar av världen bor i skilda områden inom till exempel en kommun. Etnisk bakgrund mäts här som utländsk respektive svensk bakgrund, där gruppen utländsk bakgrund innefattar utrikes födda samt personer som är födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. Dessutom visas fördelningen av personer med bakgrund i de 15 mest förekommande ursprungsländerna i riket. Dessa överensstämmer relativt väl med de vanligaste ursprungsländerna i Jönköpings kommun.[22]

Utländsk bakgrund

I Jönköpings kommun har 33 123 personer utländsk bakgrund, vilket motsvarar 23,8 procent av kommunens totala befolkning. Närmare en tredjedel av personerna med utländsk bakgrund bor i antingen Råslätt, Österängen eller Öxnehaga, vilket tyder på en ojämn geografisk fördelning över kommunens delområden. Diagram J, som visar lokaliseringskvoten (LQ) per delområde för både utländsk och svensk bakgrund, stärker detta. LQ för utländsk (svensk) bakgrund beräknas som andelen med utländsk (svensk) bakgrund i delområdet delat med andelen med utländsk (svensk) bakgrund i kommunen.

Det kan noteras att det endast är i 15 områden som personer med utländsk bakgrund är överrepresenterade, i kommunens övriga områden är lokaliseringskvoten för utländsk bakgrund ett eller lägre. Det innebär samtidigt att individer med svensk bakgrund är överrepresenterade i alla områden utan de 15 längst till vänster i diagrammet.

Lokaliseringskvoten för individer med svensk bakgrund kan tyckas vara förhållandevis låg. Det beror dock på att andelen personer med svensk bakgrund i kommunen som helhet är relativt hög, 76,2 procent, vilket innebär att högsta möjliga lokaliseringskvot är 1,3 (100/76,2). 20 områden har en kvot som ligger över 1,2, i dessa områden är andelen individer med svensk bakgrund 92-97 procent. Noteras kan att med undantag av Kättilstorp kan samtliga 20 områden med högst lokaliseringskvot för svensk bakgrund klassificeras som landsbygdsområden. Då lokaliseringskvoten ligger nära maxvärdet kan dessa områden dessutom tolkas som mer segregerade än områden med högst kvot för utländsk bakgrund.

Lokaliseringskvoten för svensk bakgrund sjunker dock kontinuerligt från höger till vänster i diagrammet, medan lokaliseringskvoten för utländsk bakgrund avtar etappvis bland områden med högst kvot. Råslätt har högst lokaliseringskvot för utländsk bakgrund, andelen personer som är födda utomlands eller i Sverige med två utrikesfödda föräldrar är här 75 procent, vilket ger en kvot på 3,2. Den geografiska koncentrationen av personer med utländsk bakgrund har dock minskat något sedan 2010, vilket visas av Diagram K som jämför lokaliseringskvoterna för 2018 med motsvarande värden 2010. Andelen av kommunens befolkning med utländsk bakgrund som bor i antingen Råslätt, Österängen eller Öxnehaga har samtidigt sjunkit från 34 till 31 procent. Det innebär att boendesegregationen i Jönköpings kommun i termer av utländsk bakgrund tycks minska något över åren.

[22] I Jönköpings kommun har dock fler personer sitt ursprung i Indien och Rumänien än i Danmark och Norge.

Diagram J **Lokaliseringskvot (LQ) för personer med utländsk respektive svensk bakgrund, 2018**

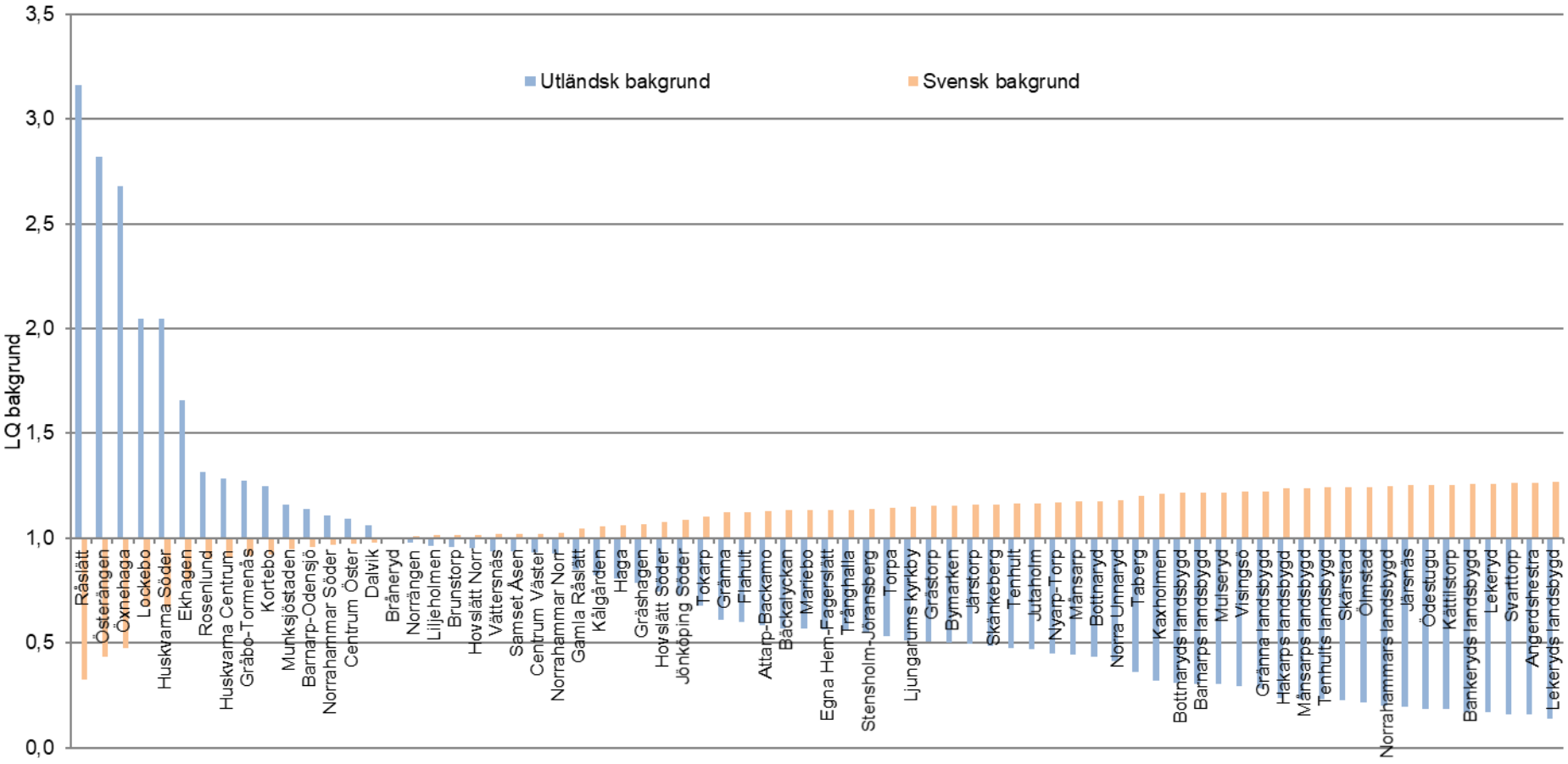

Diagram K **Lokaliseringskvot (LQ) för personer med utländsk bakgrund, jämförelse med 2010 för de tio områden med högst kvot 2018**

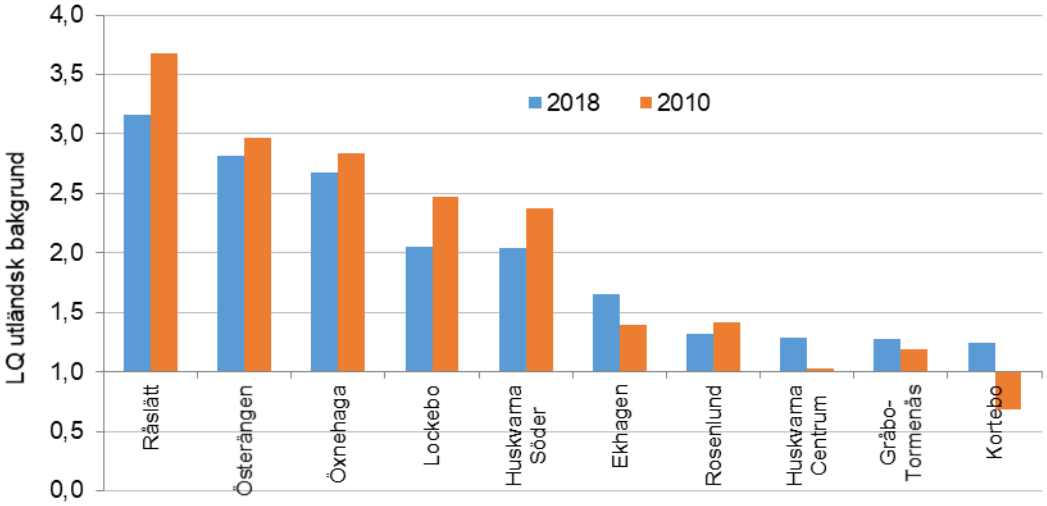

Även om andelen individer med utländsk bakgrund har ökat på Råslätt, från 68 till 75 procent, har lokaliseringskvoten alltså sjunkit från 3,7 till 3,2. Detta förklaras av att andelen personer med utländsk bakgrund i kommunen som helhet har ökat relativt mer, från 18 till 24 procent. Lokaliseringskvoten har sjunkit även på Österängen och Öxnehaga, trots att andelen individer med utländsk bakgrund har ökat med mer än 10 procentenheter i dessa områden. Ökningen av andelen med utländsk bakgrund i kommunen som helhet innebär även att högsta möjliga värde för lokaliseringskvoten har sjunkit (från 5,5 till 4,2). Trots att lokaliseringskvoten har minskat i Råslätt, Österängen och Öxnehaga, samt Huskvarna Söder och Lockebo, ligger den på samtliga fem platser närmre maxvärdet 2018 än 2010.

Ursprungsland

Personer med utländsk bakgrund utgör en heterogen grupp, bland annat avseende ursprungsland. I Jönköpings kommun finns totalt 118 länder representerade[23]. Tabell 2 visar andelen av kommunens befolkning som har sitt ursprung i respektive land, för de 15 vanligaste ursprungsländerna i riket. Det vanligast förekommande ursprungslandet i Jönköpings kommun är Irak, följt av Syrien och Jugoslavien. Av de 15 länderna är Norge och Danmark minst förekommande i Jönköpings kommun. För respektive ursprungsland visar Diagram L de områden (maximalt 15) där lokaliseringskvoten är större än ett. För ursprungsland redovisas inga siffror på områdesnivå där antalet individer understiger tio.

Även om jämförelser av kvoter mellan grupper ska göras med försiktighet pekar diagrammen på skillnader i boendemönster mellan personer med olika ursprungsländer. Särskilt höga kvoter, vilket tyder på hög koncentration av grupper (relativt områdets storlek), syns för Turkiet i Lockebo samt till viss del i Brunstorp, Somalia och Eritrea på Österängen och Råslätt samt Huskvarna Söder (endast Somalia), Polen i Bråneryd, Irak på Öxnehaga, samt Libanon på Öxnehaga och Lockebo. På dessa platser är andelen personer med ursprung i landet i fråga mer än fem gånger så hög som i kommunen som helhet.

[23] Fler länder kan förekomma där antalet personer med ursprung i landet är färre än tio.

Tabell 2 **Andel (%) av kommunens befolkning med ursprung i respektive land, 2018**

Ursprungsland	Andel
Irak	3,76
Syrien	3,07
Jugoslavien	1,70
Bosnien och Hercegovina	1,35
Finland	1,14
Somalia	1,03
Libanon	1,00
Turkiet	0,95
Tyskland	0,69
Iran	0,63
Polen	0,51
Afghanistan	0,44
Eritrea	0,37
Danmark	0,29
Norge	0,23

Medan knappt 1 av 100 (0,95 procent) av kommunens befolkning har sitt ursprung i Turkiet har drygt var tionde (11,4 procent) i Lockebo turkiskt ursprung. Eftersom Lockebo är ett befolkningsmässigt litet bostadsområde, vilket även gäller Brunstorp och Bråneryd, handlar det dock om relativt få personer jämfört med större bostadsområden. Österängen, Råslätt och Huskvarna Söder är desto större områden, här bor drygt en tredjedel av kommunens befolkning med ursprung i Somalia, med Öxnehaga inräknat stiger siffran till 46 procent. Somalia är det ursprungsland vars lokaliseringskvot är större än ett för minst antal områden, vilket tyder på en ojämn geografisk fördelning av gruppen. Även om personer med ursprung i Irak finns representerade på fler platser i kommunen utgör gruppen den absolut största andelen i ett enskilt område. Drygt var fjärde individ som bor på Öxnehaga är antingen född i Irak eller född i Sverige med två föräldrar födda i Irak.

Något jämnare fördelning syns för Syrien och Afghanistan, även om andelen personer med ursprung i dessa länder är mer än fyra gånger så hög på Råslätt som i kommunen som helhet. Grupperna är dessutom överrepresenterade i en del områden där personer med utländsk bakgrund generellt sett är underrepresenterade. En möjlig förklaring till detta boendemönster är att relativt många med ursprung i just Syrien och Afghanistan kom till Sverige under den senaste flyktingvågen, varav somliga som ensamkommande barn, vilket innebär att många av dessa sannolikt bor kvar i anvisade boenden.

Individer med ursprung i de nordiska länderna, övriga europeiska länder samt Iran har en jämnare geografisk fördelning än ovan nämnda ursprungsländer. En viss överrepresentation i en del områden finns dock bland samtliga ursprungslandsgrupper. Exempelvis sticker Kortebo ut för Tyskland, medan Finland är som mest överrepresenterat i Lockebo, samt Danmark i Gränna och Råslätt. För Danmark och Norge är det relativt få områden där lokaliseringskvoten är större än ett. Det betyder dock inte att individer med ursprung i dessa länder är koncentrerade till ett fåtal områden, vilket var tolkningen ovan för individer med ursprung i Somalia. I Jönköpings kommun handlar det om relativt få personer med ursprung i Danmark och Norge, vilka i hög grad är utspridda över kommunens områden. Endast 47,5 respektive 54,7 procent av individerna med ursprung i Norge och Danmark bor i områden där gruppen utgör minst tio personer.

Diagram L **Lokaliseringskvot (LQ) för personer med ursprung i respektive land, 2018. Lodrät axel anger LQ**

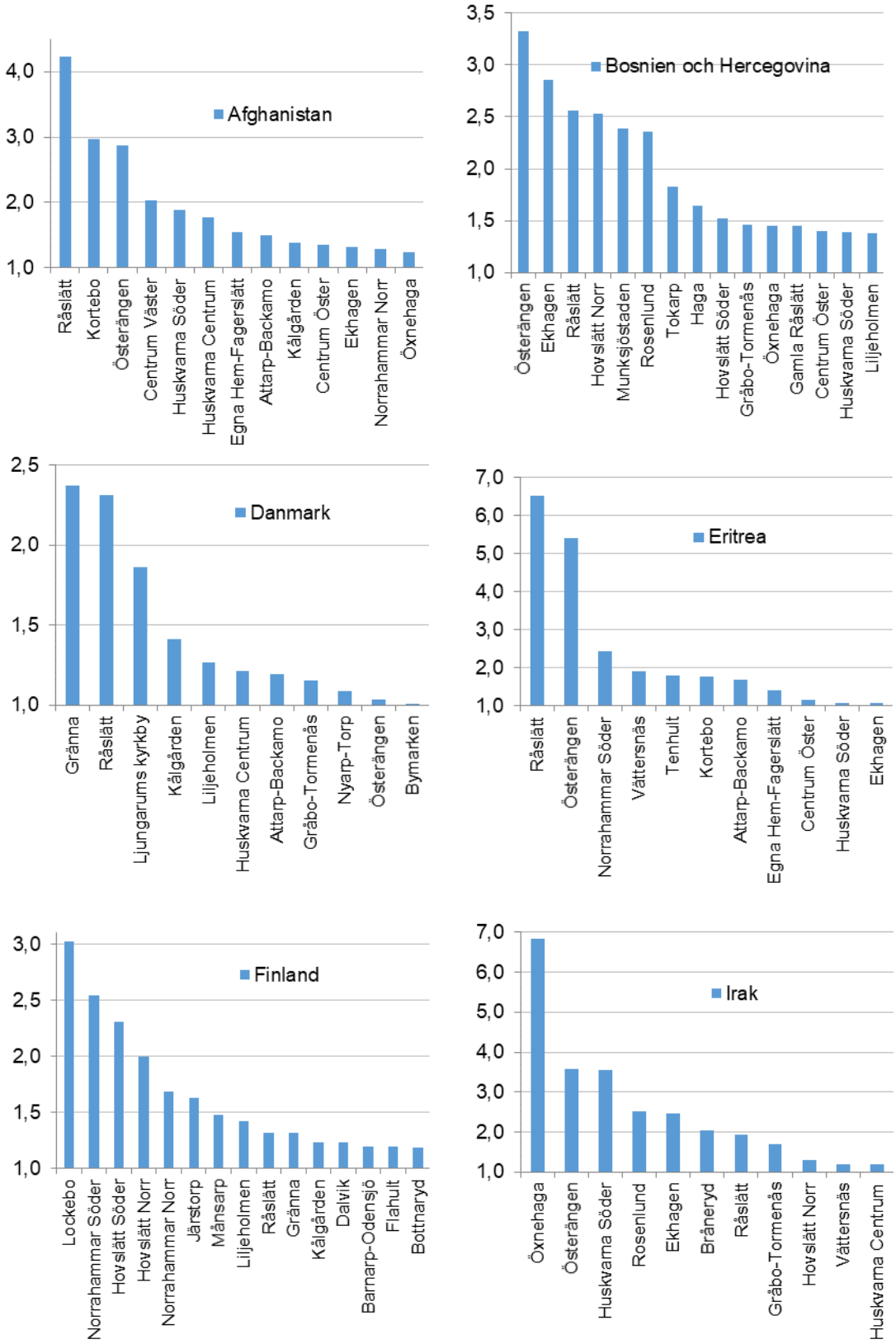

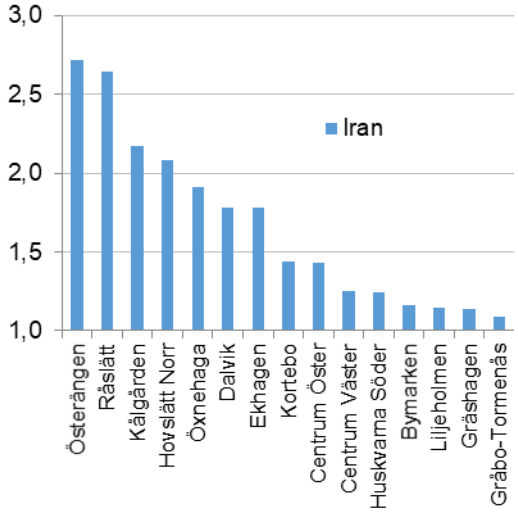
Iran
3,0
2,5
2,0
1,5
1,0
Österängen
Råslätt
Kålgården
Hovslätt Norr
Öxnehaga
Dalvik
Ekhagen
Kortebo
Centrum Öster
Centrum Väster
Huskvarna Söder
Bymarken
Liljeholmen
Gräshagen
Gråbo-Tormenås

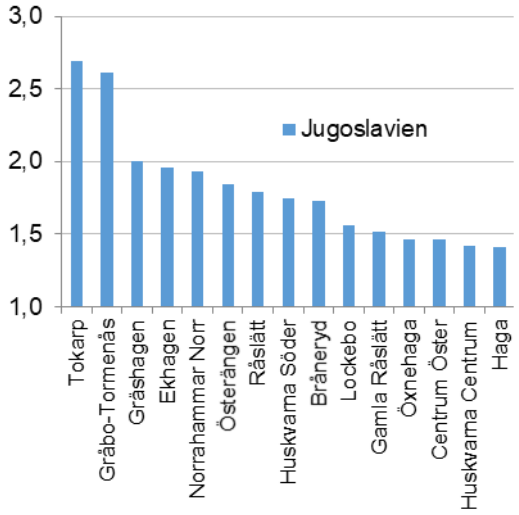
Jugoslavien
3,0
2,5
2,0
1,5
1,0
Tokarp
Gråbo-Tormenås
Gräshagen
Ekhagen
Norrahammar Norr
Österängen
Råslätt
Huskvarna Söder
Bråneryd
Lockebo
Gamla Råslätt
Öxnehaga
Centrum Öster
Huskvarna Centrum
Haga

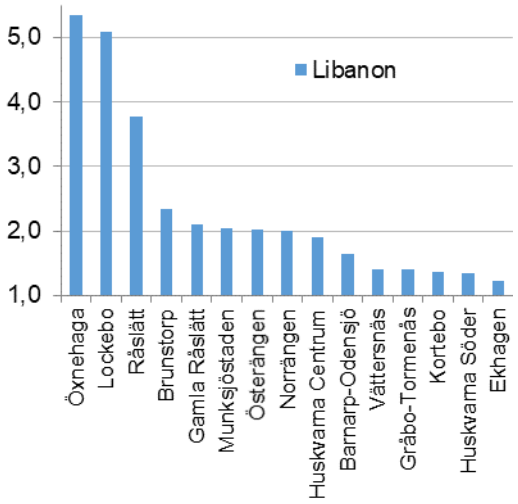
Libanon
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
Öxnehaga
Lockebo
Råslätt
Brunstorp
Gamla Råslätt
Munksjöstaden
Österängen
Norrängen
Huskvarna Centrum
Barnarp-Odensjö
Vättersnäs
Gråbo-Tormenås
Kortebo
Huskvarna Söder
Ekhagen

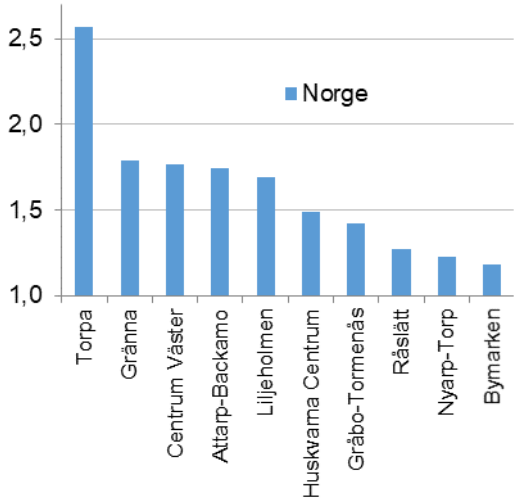
Norge
2,5
2,0
1,5
1,0
Torpa
Gränna
Centrum Väster
Attarp-Backamo
Liljeholmen
Huskvarna Centrum
Gråbo-Tormenås
Råslätt
Nyarp-Torp
Bymarken

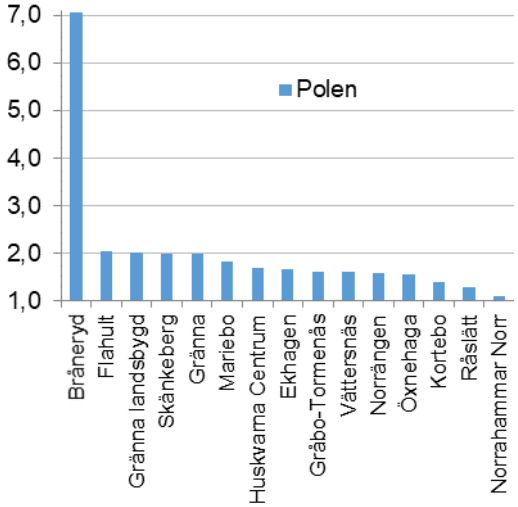
Polen
7,0
6,0
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
Bråneryd
Flahult
Gränna landsbygd
Skänkeberg
Gränna
Mariebo
Huskvarna Centrum
Ekhagen
Gråbo-Tormenås
Vättersnäs
Norrängen
Öxnehaga
Kortebo
Råslätt
Norrahammar Norr

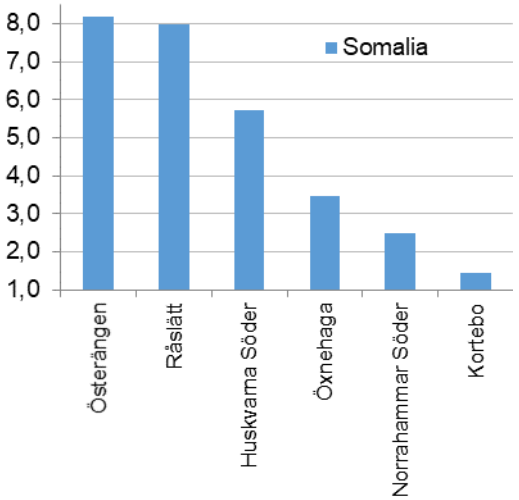
Somalia
8,0
7,0
6,0
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
Österängen
Råslätt
Huskvarna Söder
Öxnehaga
Norrahammar Söder
Kortebo

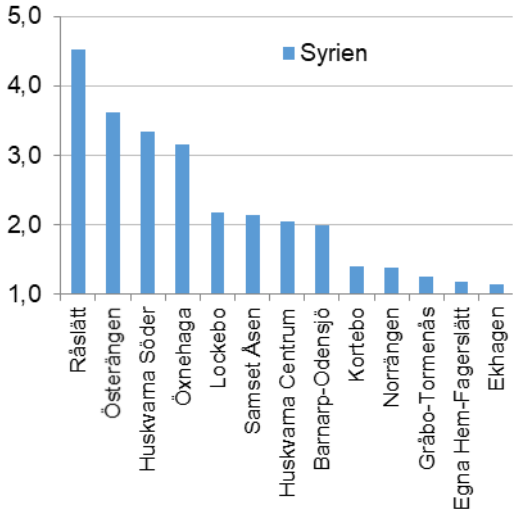
Syrien
5,0
4,0
3,0
2,0
1,0
Råslätt
Österängen
Huskvarna Söder
Öxnehaga
Lockebo
Samset Åsen
Huskvarna Centrum
Barnarp-Odensjö
Kortebo
Norrängen
Gråbo-Tormenås
Egna Hem-Fagerslätt
Ekhagen

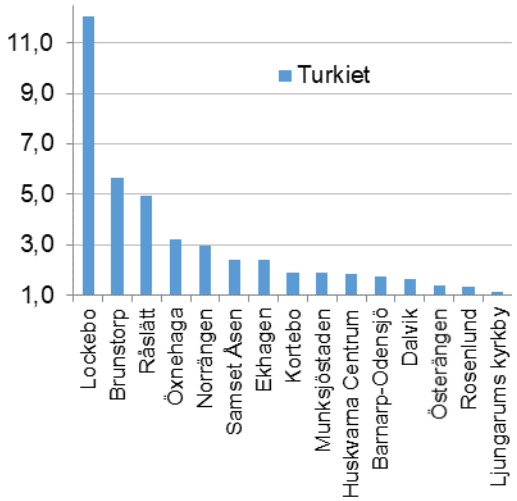
Turkiet
11,0
9,0
7,0
5,0
3,0
1,0
Lockebo
Brunstorp
Råslätt
Öxnehaga
Norrängen
Samset Åsen
Ekhagen
Kortebo
Munksjöstaden
Huskvarna Centrum
Barnarp-Odensjö
Dalvik
Österängen
Rosenlund
Ljungarums kyrkby

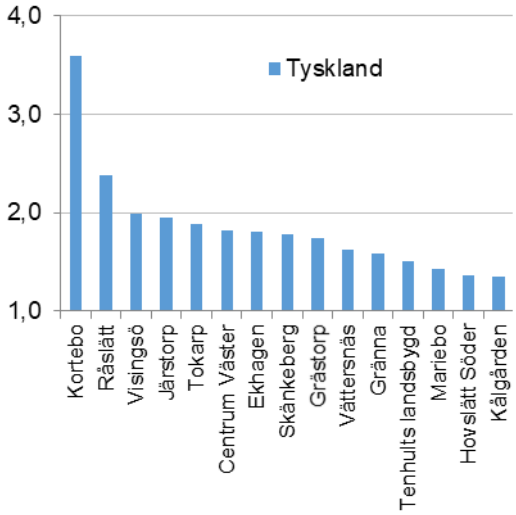
Tyskland
4,0
3,0
2,0
1,0
Kortebo
Råslätt
Visingsö
Järstorp
Tokarp
Centrum Väster
Ekhagen
Skänkeberg
Gråstorp
Vättersnäs
Gränna
Tenhults landsbygd
Mariebo
Hovslätt Söder
Kålgården

Boende

Som beskrivits i det inledande kapitlet kan segregation delvis förklaras av begränsade möjligheter inom socioekonomiskt svaga grupper att välja sitt boende. Det gäller framförallt att hushåll med låga inkomster och svag kapitaltillgång ofta bosätter sig i områden som erbjuder relativt billiga hyresrätter. I detta avsnitt belyses därför fördelningen av boendeformer över kommunens delområden, både småhus med äganderätt och flerbostadshus med bostads- respektive hyresrätt, vilket visar på variationen (eller bristen på variation) i boendemöjligheter i olika områden.[24] Dessutom presenteras den geografiska fördelningen av trångbodda hushåll. Samtliga lokaliseringskvoter (LQ) i detta avsnitt beräknas på hushållsnivå. LQ beräknas därmed som andelen hushåll per boendeform (alternativt andel trångbodda hushåll) i området delat med motsvarande andel i hela kommunen.

Boendeformer

Den mest förekommande boendeformen i Jönköpings kommun är hyresrätt (upplåtelseform) i flerbostadshus (hustyp)[25]. Andelen hushåll i kommunen med denna boendeform är högre än för Sverige som helhet, 39,5 procent gentemot 34,7 procent[26]. I hela riket är det istället en högre andel hushåll, 39,5 procent, som bor i flerbostadshus med bostadsrätt[27]. I kommunen bor endast 18,7 procent av hushållen i bostadsrätt. I förhållande till riket har Jönköpings kommun istället en hög andel hushåll som bor i småhus med äganderätt[28], 37,9 procent gentemot 23,3 procent sett över hela Sverige. Dessa tre boendekategorier, hyresrätt, bostadsrätt och småhus, utgör i princip hela bostadsbeståndet i kommunen, för resterande hushåll (cirka 4 procent) är boendeformen antingen okänd, bostads- eller hyresrätt i småhus, eller äganderätt i flerbostadshus, där särskilt den sistnämnda är en mycket ovanlig boendeform.

Tillgången till de tre boendeformerna, hyresrätt, bostadsrätt och småhus, skiljer sig dock mellan kommunens områden, vilket kan utläsas av Diagram M. Avsaknad av en eller flera staplar innebär att det är färre än fem hushåll i området som innehar boendeformen ifråga. Diagrammet visar att hyresrätter är som mest överrepresenterade på Råslätt, 98,8 procent av hushållen har denna boendeform, vilket är 2,5 gånger så hög andel som i hela kommunen. Även på Österängen är det fler än nio av tio hushåll som bor i hyresrätt. En jämförelse mellan staplarna för hyresrätter och småhus visar att det är betydligt fler områden som har en kraftig överrepresentation av småhus, vilket visar på en svag tillgång till hyresrätter i flertalet av kommunens bostadsområden. I 17 områden är det fler än nio av tio hushåll som bor i småhus, i Flahult och Grästorp är småhus till och med den enda tillgängliga boendeformen.

[24] På grund av avsaknad av data tas inte hänsyn till prisnivån på boendet, det vill säga variationer i hyressättning och marknadspriser på småhus.
[25] I fortsättningen benämnt hyresrätt.
[26] https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostadsbyggande-och-ombyggnad/bostadsbestand/
[27] I fortsättningen benämnt bostadsrätt.
[28] I fortsättningen benämnt småhus.

Diagram M **Lokaliseringskvot (LQ) för hushåll med boendeform hyresrätt, bostadsrätt respektive småhus, 2018. Diagrammet är sorterat efter lokaliseringskvoten för hyresrätter**

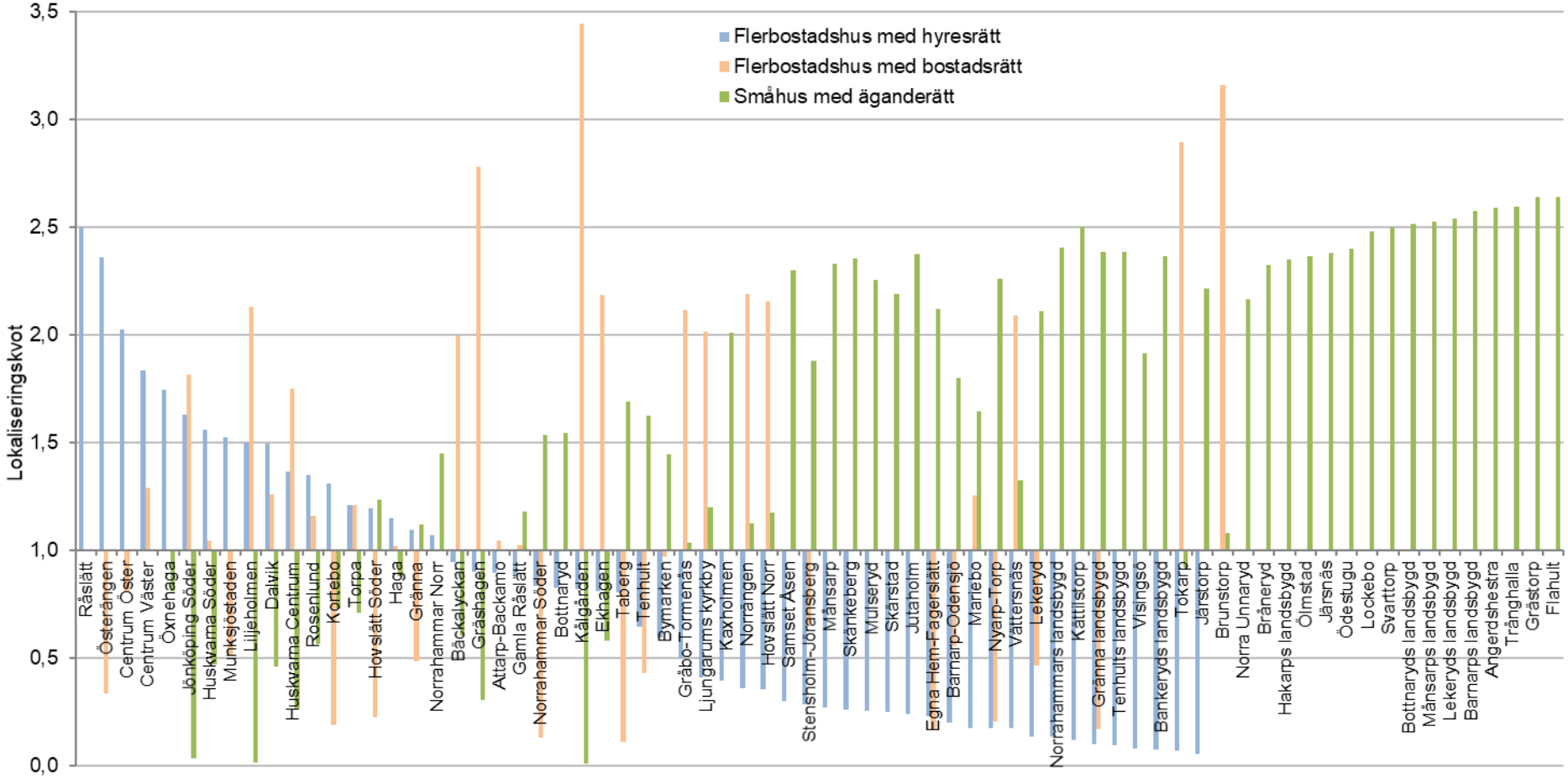

Tillgången till småhus är däremot svag på Råslätt och Österängen, samt i områden i eller nära centrala Jönköping, såsom Centrum Väster och Öster, Jönköping Söder, Liljeholmen och Kålgården. Att stadskärnan karaktäriseras av högre bebyggelse, till exempel flerbostadshus och kontorslokaler, följer dock naturligt av att markpriserna tenderar att öka med närhet till centrum.[29] Med undantag av Centrum Väster och Centrum Öster, som har en klar överrepresentation av hyresrätter, karaktäriseras centrumnära områden av bostadsrätter, vilket är särskilt tydligt för Kålgården. Även om lokaliseringskvoten för bostadsrätter på Kålgården är högre än för hyresrätter på Råslätt och småhus på Flahult är andelen bostadsrätter inte lika extrem. 64,3 procent av hushållen på Kålgården bor i bostadsrätt medan 32,3 procent bor i hyresrätt.

Tillgängliga boendeformer skapar olika förutsättningar för grupper att bosätta sig i olika områden, där särskilt kapital- och resurssvaga hushåll har färre valmöjligheter. Utan ett startkapital är det svårt att investera i småhus och bostadsrätter, och med låga disponibla inkomster är det dessutom svårt att klara den högre hyran i mer centrumnära områden. Kapital- och resurssvaga grupper, till exempel unga och nyanlända, är därmed hänvisade till relativt få områden i Jönköpings kommun.

Trångboddhet

Sedan boendeutredningen 1974[30] definieras trångboddhet enligt normen att varje individ i hushållet ska ha ett eget sovrum, med undantag av sammanboende vuxna som kan förväntas dela sovrum (norm 3). Hushåll med färre rum, undantaget kök och vardagsrum, klassificeras som trångbodda. Det innebär till exempel att en familj med en eller två vuxna (som är gifta, i registrerat partnerskap eller i samboförhållande) och tre barn behöver minst fem rum och kök för att hushållet inte ska räknas som trångbott. Det innebär också att ensamboende individer behöver två rum (ett vardagsrum och ett sovrum) och kök för att undvika trångboddhet enligt denna definition.

I Jönköpings kommun klassificeras drygt en fjärdedel (26,5 procent) av hushållen i flerbostadshus[31] som trångbodda enligt norm 3. Om ensamboende i enrumslägenheter undantas sjunker dock siffran till 14,8 procent. 44 procent av kommunens trångbodda hushåll utgörs av just ensamboende. Diagram N visar lokaliseringskvoten för trångbodda hushåll, både med och utan ensamhushållen inräknade. Eftersom trångboddhet i denna rapport endast beräknas för flerbostadshus saknas information för områden med en hög andel småhus. 26 av de 72 områden som analyseras i denna rapport har färre än fem trångbodda hushåll, flertalet av dessa områden är landsbygdsområden med framförallt småhusbebyggelse. Trångboddhet är dock betydligt vanligare i flerbostadshus än i småhus[32], vilket innebär att bilden som ges här sannolikt speglar den geografiska fördelningen av trångbodda hushåll relativt väl.

[29] Vilket i sin tur beror på att efterfrågan på mark är högre. För en teoretisk genomgång hänvisas till den så kallade monocentriska stadsmodellen med bid-rentkurvor, se t.ex. Brakman, Garretsen och Van Marrewijk (2009), The New Introduction to Geographical Economics, Cambridge University Press.
[30] SOU 1974:17 Solidarisk bostadspolitik. Betänkande av boende och bostadsfinansieringsutredningarna.
[31] Uppgifter om antal rum finns inte tillgängligt för småhus. Trångboddhet är dock betydligt vanligare i flerbostadshus än i småhus, se t.ex. https://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Trangboddheten-i-Sverige-minskar/
[32] https://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Trangboddheten-i-Sverige-minskar/

Diagram N **Lokaliseringskvot (LQ) för trångbodda hushåll i flerbostadshus, 2018**

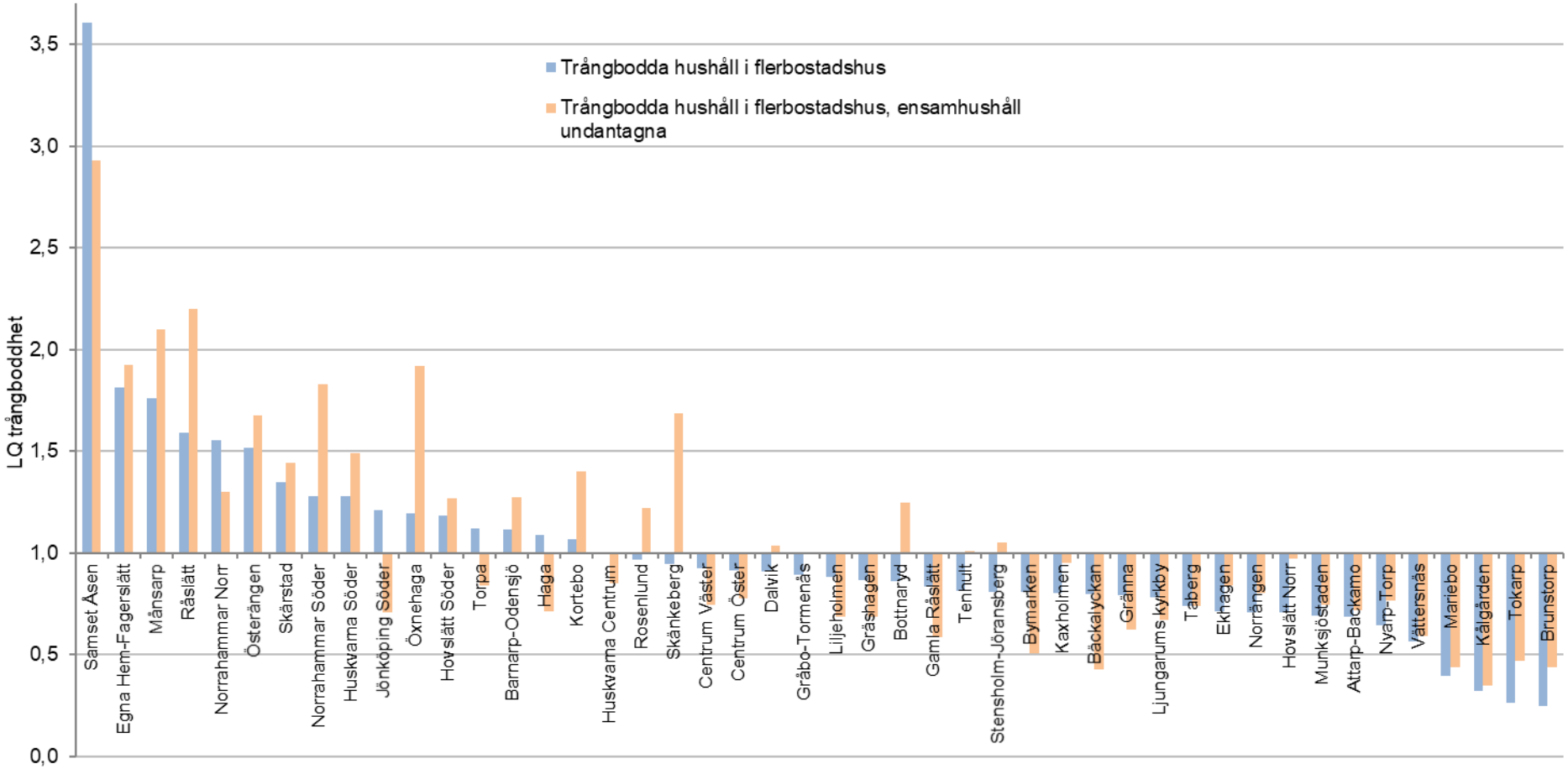

Diagram N visar att trångbodda hushåll är som mest överrepresenterade i Samset Åsen, oavsett om ensamhushållen i enrumslägenheter definieras som trångbodda eller inte. I båda fallen rör det sig dock om relativt få trångbodda hushåll, särskilt i förhållande till befolkningsmässigt större områden. Även på Egna Hem-Fagerslätt och Månsarp är det relativt få hushåll som är trångbodda, även om de utgör en hög andel av hushållen som bor i flerbostadshus. Trångboddheten i Samset Åsen samt Egna Hem-Fagerslätt, två områden som domineras av småhus, kan sannolikt förklaras av nyligen uppförda bostäder (i flerbostadshus) för nyanlända.

För områden med hög andel ensamboende bland de trångbodda sjunker lokaliseringskvoten markant när ensamhushållen undantas. Det gäller till exempel flertalet områden i centrala Jönköping, Jönköping Söder, Torpa, Centrum Väster och Bäckalyckan, där sannolikt många yngre, varav många studenter, bor i enrumslägenheter eller studentrum. Denna typ av trångboddhet är ofta kortsiktig och utgör en naturlig fas i livet och ska kanske därmed inte betraktas som särskilt bekymmersam.

Om ensamboende undantas är trångbodda hushåll som mest överrepresenterade på Råslätt, efter Samset Åsen. På Råslätt är nästan vart tredje (32,6 procent) hushåll trångbott (42,2 procent om även ensamboende inkluderas), vilket är mer än dubbelt så hög andel som för kommunen som helhet. Lokaliseringskvoten stiger markant när ensamhushållen undantas, vilket beror på att andelen trångbodda i kommunen sjunker betydligt mer än andelen trångbodda på Råslätt. Endast 22,7 procent av samtliga trångbodda hushåll på Råslätt utgörs av ensamhushåll, vilket kan jämföras med 44,0 procent i hela kommunen och 69,9 procent på Bäckalyckan. Andelen ensamboende bland de trångbodda är dock ännu lägre på Öxnehaga, 10,0 procent, vilket förklarar den stora ökningen i lokaliseringskvoten när ensamhushållen undantas.

Om ensamhushållen undantas återfinns drygt tre av tio (31,5 procent) av kommunens trångbodda hushåll på Råslätt, Öxnehaga och Österängen. Med Jönköping Söder inräknat stiger siffran till närmare fyra av tio (39,1 procent), vilket pekar på en relativt stark koncentration av trångbodda hushåll till vissa områden. Skillnaden mellan Jönköping Söder och de övriga tre är dock att trångbodda hushåll utgör en relativt liten andel av Jönköping Söders samtliga hushåll i flerbostadshus. En ytterligare skillnad är att det på Jönköping Söder i hög grad är mindre hushåll som är trångbodda, oftast ensamboende eller sammanboende vuxna i lägenheter med ett rum och kök. På Råslätt, Öxnehaga och Österängen är det istället större hushåll, med två eller fler barn, som tenderar att vara trångbodda.

Samband

Som beskrivits i inledningen finns det i allmänhet ett relativt starkt samband på områdesnivå mellan socioekonomiska förutsättningar och etnisk bakgrund. Socioekonomiskt svaga områden har dessutom beskrivits som platser med tillgång till billigare boendeformer. Att dessa samband även gäller i Jönköpings kommun visas av Tabell 3. Tabellen listar korrelationskoefficienter, vilka antar ett värde mellan noll och ett (eller minus ett om sambandet är negativt) beroende på hur stark samvariationen mellan de två variablerna är. Ett värde som går mot noll visar på ett svagt samband medan ett värde som går mot ett visar att sambandet är starkt (där ett indikerar perfekt samband).

Tabell 3 **Samvariation mellan lokaliseringskvoter (LQ), 2017 (för sysselsättning) och 2018 (för bakgrund, grundskola och boende)**

Samband	Ej sysselsatta	Utländsk bakgrund	Grundskola	Hyresrätter
Ej sysselsatta	1			
Utländsk bakgrund	0,85	1		
Grundskola	0,79	0,73	1	
Hyresrätter	0,77	0,74	0,55	1

Tabell 3 visar på positiva samband mellan lokaliseringskvoterna (LQ) för samtliga variabler. LQ beräknas som gruppens andel i delområdet delat med gruppens andel i hela kommunen, där grupperna här utgörs av personer utan sysselsättning, personer med utländsk bakgrund, personer med enbart grundskola, respektive hushåll som bor i hyresrätter. Sambandet är särskilt starkt mellan sysselsättning och etnisk bakgrund, vilket innebär att områden med större lokaliseringskvot för ej sysselsatta i hög grad också har en större kvot för utländsk bakgrund. Områden med överrepresentation (i förhållande till kommunen som helhet) av individer utan sysselsättning och/eller individer med utländsk bakgrund har dessutom oftare en överrepresentation av individer som enbart har grundskoleutbildning. Det innebär samtidigt att individer som har en sysselsättning, och/eller svensk bakgrund, och/eller högre utbildningsnivå än grundskola tenderar att ha liknande boendemönster.

En förklaring till dessa skillnader kan vara tillgången till boendeformer, här mätt som hyresrätter i flerbostadshus. Tabellen visar nämligen att hyresrätter är överrepresenterade i områden där relativt många saknar jobb och/eller har utländsk bakgrund, och till viss del även där det bor många som saknar gymnasieutbildning.

Sambanden som anges i första kolumnen i Tabell 3, det vill säga mellan sysselsättning och övriga tre variabler, illustreras även grafiskt i Diagram O. Lokaliseringskvoten (LQ) för personer som saknar sysselsättning mäts längs den vågräta axeln, medan övriga variablers kvoter visas av den lodräta axeln. Varje prick motsvarar ett område, och tre prickar i lodrätt led är samma område där de olika färgerna anger lokaliseringskvoten för utländsk bakgrund, grundskola, respektive hyresrätter. Lutningen på samtliga trendlinjer (Linjär) är positiv, vilket återigen visar att områden med högre kvot för ej sysselsatta även tenderar att ha högre kvoter för övriga tre variabler.

Diagram O **Samband mellan lokaliseringskvoter (LQ) för ej sysselsatta och övriga tre variabler, 2017/2018**

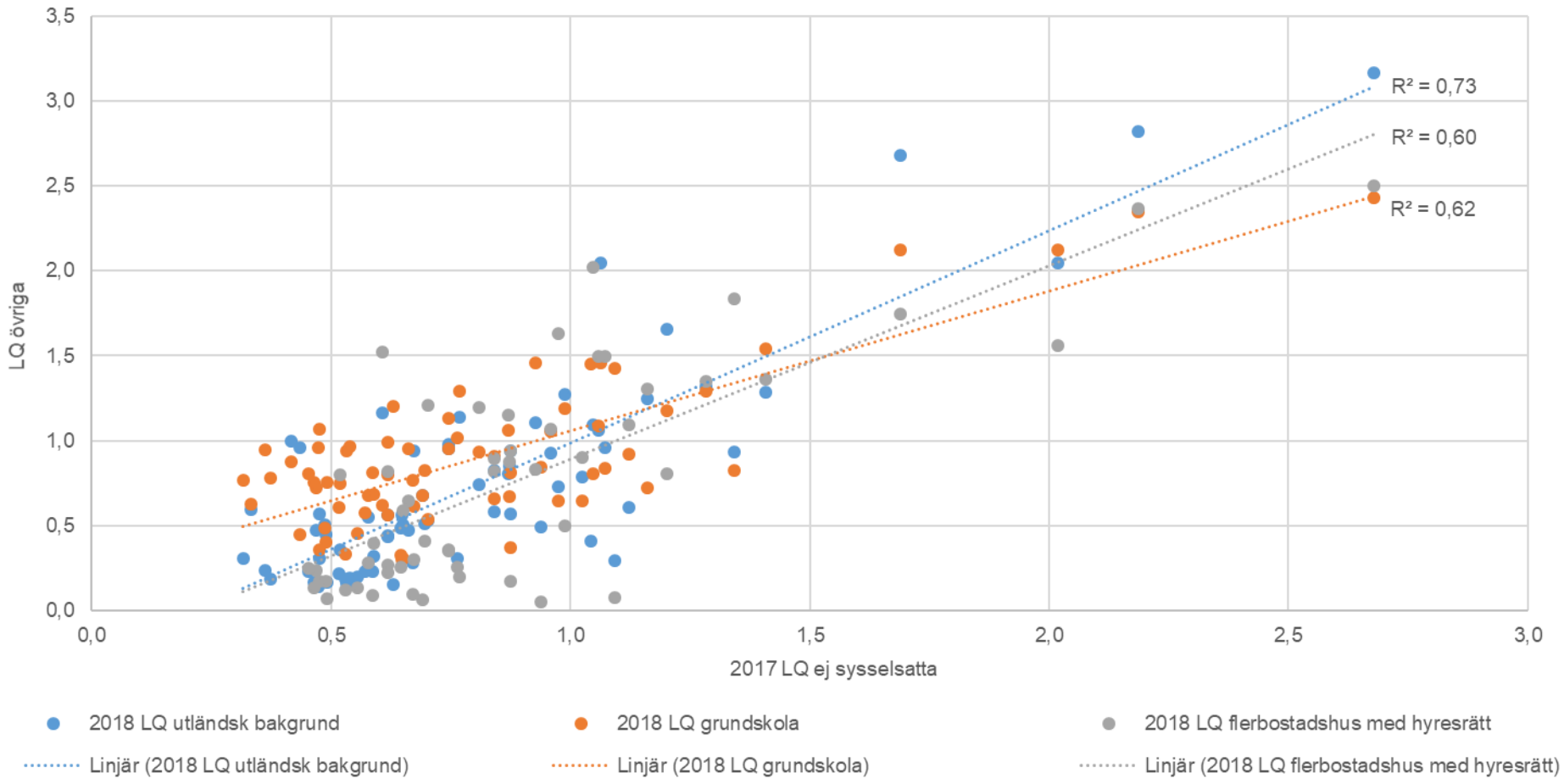

R^2-värdet visar förklaringsgraden, det vill säga hur stor del av variationen i LQ övriga som kan förklaras av variationen i LQ ej sysselsatta (och vice versa). Bland de tre variablerna är förklaringsgraden högst för utländsk bakgrund (sambandet är starkast) och lägst för hyresrätter (sambandet är svagast), vilket speglar storleksordningen i tabellen ovan. Samtliga samband kan dock tolkas som relativt starka.

En jämförelse med 2010 indikerar att sambandet mellan lokaliseringskvoten för ej sysselsatta och kvoten för utländsk bakgrund har sjunkit något, medan sambanden med kvoten för grundskola har ökat betydligt. Tabell 4 visar korrelationskoefficienterna för 2010, medan Diagram P illustrerar sambanden grafiskt (data över boendeformer är inte tillgänglig för 2010).

Tabell 4 **Samvariation mellan lokaliseringskvoter, 2010**

Samband	Ej sysselsatta	Utländsk bakgrund	Grundskola
Ej sysselsatta	1		
Utländsk bakgrund	0,87	1	
Grundskola	0,67	0,53	1

De starkare sambanden mellan ej sysselsatta och lågutbildade 2017/2018 än 2010 kan sannolikt förklaras av en allt högre koncentration av individer med enbart grundskole-utbildning till Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga. Det är framförallt i dessa fyra områden som lokaliseringskvoten för lågutbildade har ökat. Lokaliserings-kvoterna för utländsk bakgrund och ej sysselsatta har däremot i de flesta fall sjunkit i dessa områden, vilket visar på en något jämnare geografisk fördelning av de två grupperna över kommunens områden.

Diagram P **Samband mellan lokaliseringskvoter (LQ) för ej sysselsatta och övriga två variabler, 2010**

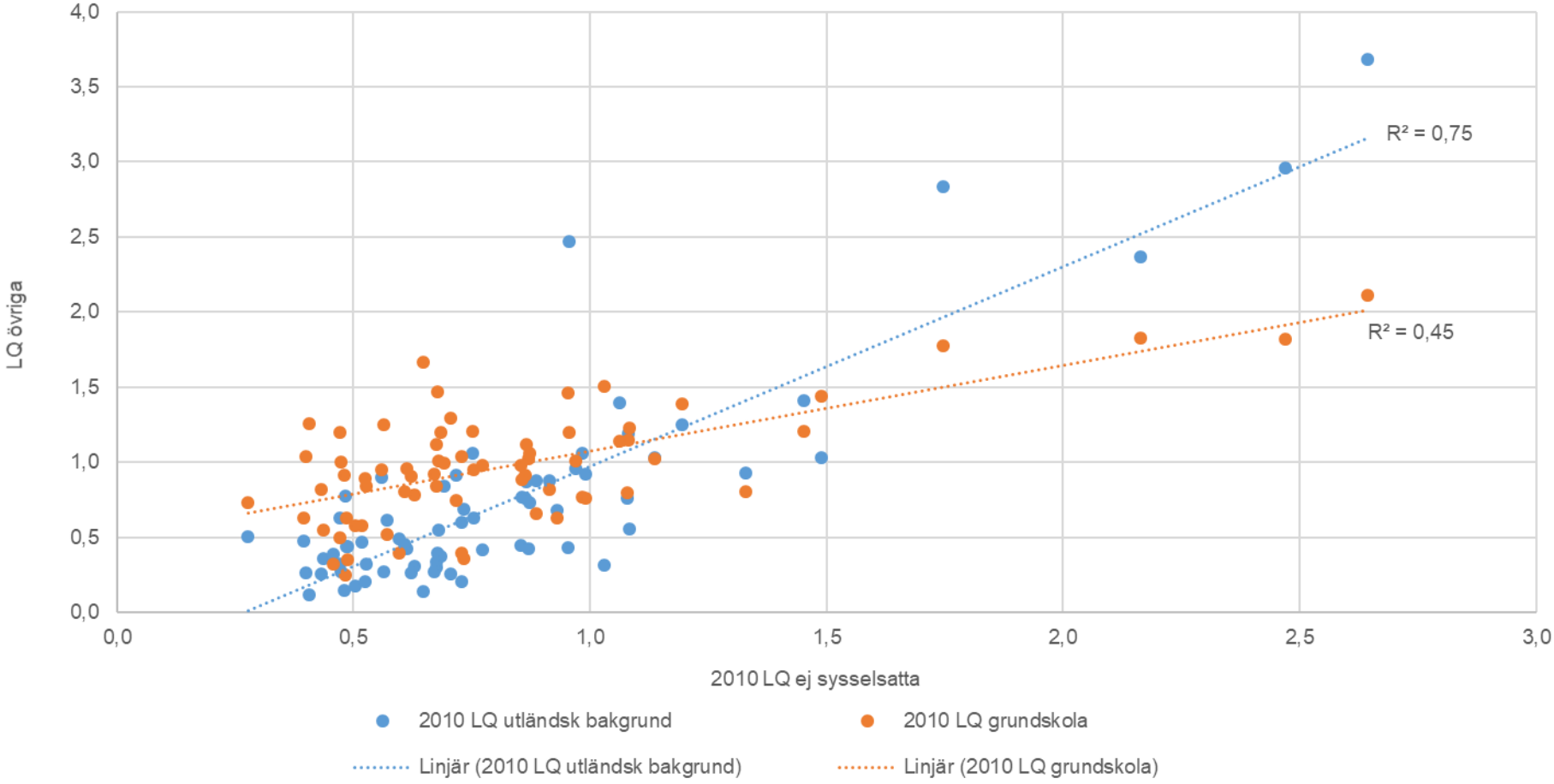

Kön, bakgrund och utbildning

Sambanden som påvisas ovan ger en indikation på skillnader gällande utbildning och sysselsättning mellan personer med utländsk respektive svensk bakgrund. Tidigare rapporter visar dessutom på skillnader mellan kvinnor och män, särskilt gällande utbildningsnivå.[33] I Jönköpings kommun som helhet är 10,8 procent av 25-64-åringarna lågutbildade, vilket innebär att de enbart har grund- eller folkskoleutbildning. Tabell 5 redovisar motsvarande andel uppdelat på kön och inrikes/utrikes födda. Eftersom andelen lågutbildade bland inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar är i nivå med individer av svensk bakgrund, avses här utrikes födda och inte den bredare gruppen utrikes bakgrund.

Tabell 5 **Andel lågutbildade (procent) per kön och inrikes/utrikes födda, 2018**

	Kvinnor	Män	Totalt
Inrikes födda	5,17	9,84	7,56
Utrikes födda	20,9	22,3	21,6
Totalt	8,74	12,7	10,8

Tabell 5 visar att män är lågutbildade i högre grad än kvinnor, samt att utrikes födda är lågutbildade i högre grad än inrikes födda. Diagram Q illustrerar att dessa skillnader ofta gäller även på områdesnivå. Diagrammet är sorterat efter total andel lågutbildade, vilken är högst på Råslätt (26,2 procent) och lägst i Trånghalla (3,22 procent). Bland utrikes födda män är dock andelen lågutbildade högre i flera andra områden än på Råslätt, bland annat Huskvarna Söder, Österängen och Öxnehaga, samt Månsarp och Norrahammar (Söder och Norr). Bland utrikes födda kvinnor är det endast Jutaholm och Huskvarna Söder som har högre andel lågutbildade än Råslätt. Att Råslätt ändå hamnar längst till vänster i diagrammet beror på att andelen lågutbildade är relativt hög även bland inrikes födda.

[33] Hur står det till med kompetensförsörjningen i Jönköpings kommun?, Stadskontoret, Jönköpings kommun, 2018.

Diagram Q **Andel lågutbildade (procent) per kön och inrikes/utrikes födda, 2018**

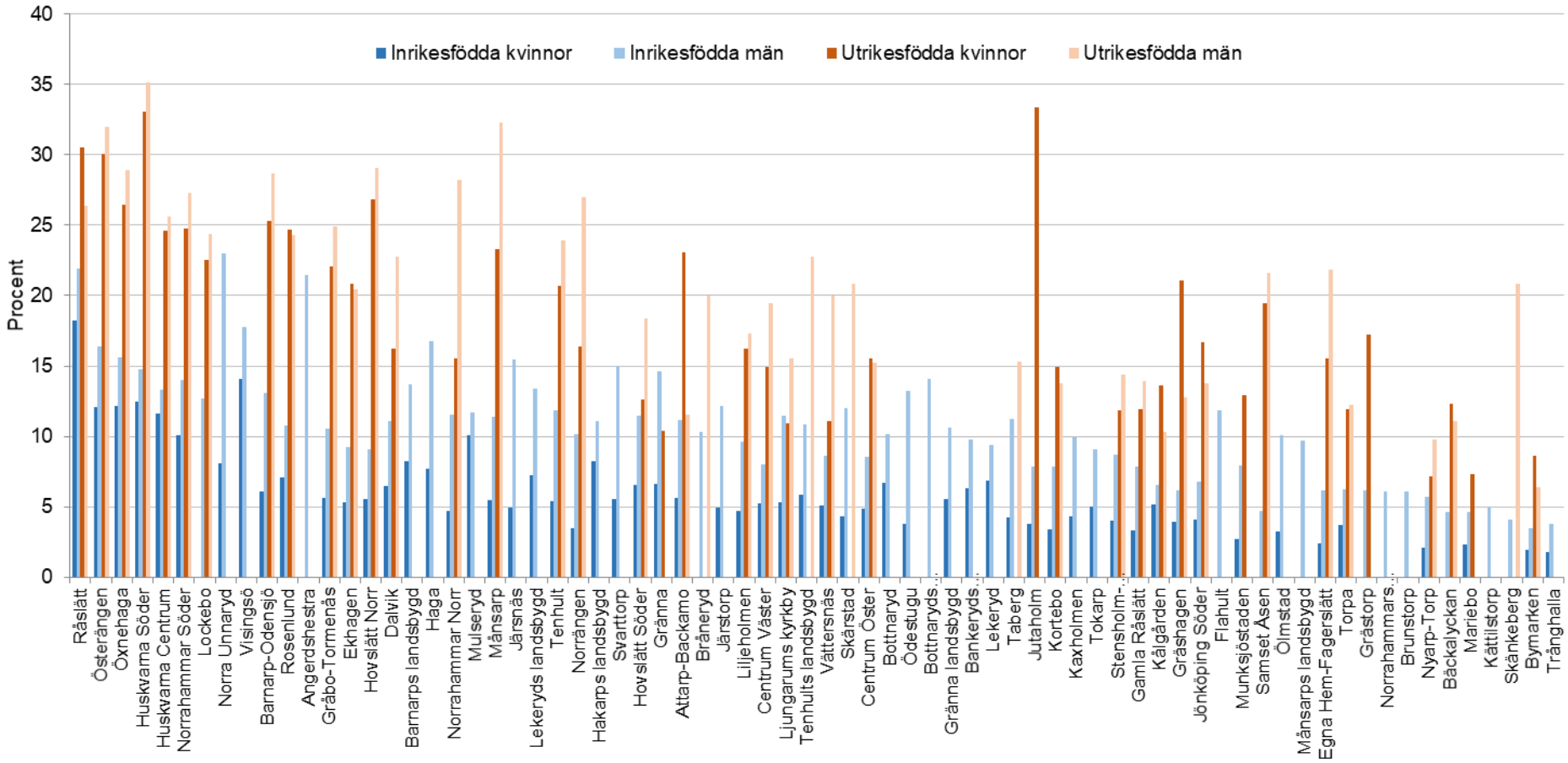

Utbildning, bakgrund och sysselsättning

Utbildning spelar en central roll i möjligheten till att finna ett arbete, i synnerhet på arbetsmarknader med relativt höga ingångslöner och få enkla jobb.[34] Personer som saknar gymnasiekompetens, det vill säga lågutbildade, utgör en grupp som sannolikt ställs inför stora svårigheter på arbetsmarknaden i Sverige. Personer som är utrikes födda möter dessutom kulturella och sociala hinder, vilka kan förstärkas av etniskt och geografiskt avgränsade nätverk. Personer som bor, eller av olika anledningar hamnar, i socio-ekonomiskt svaga områden, med många arbetslösa och lågutbildade grannar, har sannolikt också sämre (informella) kontaktvägar till marknaden för jobb.

Tabell 6 visar att andelen som inte förvärvsarbetar bland kommunens 25-64-åringar är betydligt högre bland utrikes än inrikes födda, samt bland lågutbildade. Var tredje utrikes född saknar arbete, bland lågutbildade utrikes födda stiger siffran till nästan hälften. Inrikes födda med längre högre utbildning är däremot sysselsatta till drygt 95 procent. Tabellen stärker resonemanget ovan att skillnader i både utbildning och bakgrund skapar olika förutsättningar för att ta sig in på arbetsmarknaden.

Tabell 6 **Andel ej sysselsatta (procent) per utbildningsnivå och inrikes/utrikes födda, 2017**

	Inrikes födda	Utrikes födda	Totalt
Grundskola	28,2	46,3	36,1
Gymnasium	11,5	25,5	14,2
Kortare högre utbildning	11,1	32,6	15,5
Längre högre utbildning	4,32	24,7	8,25
Totalt	11,0	33,3	16,1

Diagram R visar hur sysselsättningen bland inrikes och utrikes födda, uppdelat på låg- (enbart grundskola) respektive högutbildade (längre högre utbildning) ser ut i kommunens områden. Diagrammet visar att utrikes födda individer som saknar gymnasieutbildning (ljusblå staplar) tycks ha svårt att finna ett jobb oavsett var de bor i kommunen. Även staplarna för lågutbildade inrikes födda är genomgående relativt höga, även om det kan skönjas ett visst mönster med högre grad av icke-sysselsättning i de områden som ligger till vänster i diagrammet.

Bland högutbildade är skillnaderna stora mellan inrikes och utrikes födda, där högutbildade utrikes födda i flera områden har en sysselsättningsgrad som ligger i nivå med, eller till och med lägre än, lågutbildade inrikes födda (till exempel Centrum Väster och Ekhagen). Diagram R visar på ett mönster med högre andel ej sysselsatta högutbildade i områden med högre andel ej sysselsatta totalt sett. Första kolumnen i Tabell 7 illustrerar dessa samband statistiskt genom korrelationskoefficienter.

[34] https://vertikals.se/sofiawixe/2016/02/09/utbildning-ar-allt/

Diagram R **Andel ej sysselsatta (procent) per inrikes/utrikes födda och låg/hög utbildningsnivå, 2017. Diagrammet är sorterat efter total andel ej sysselsatta**

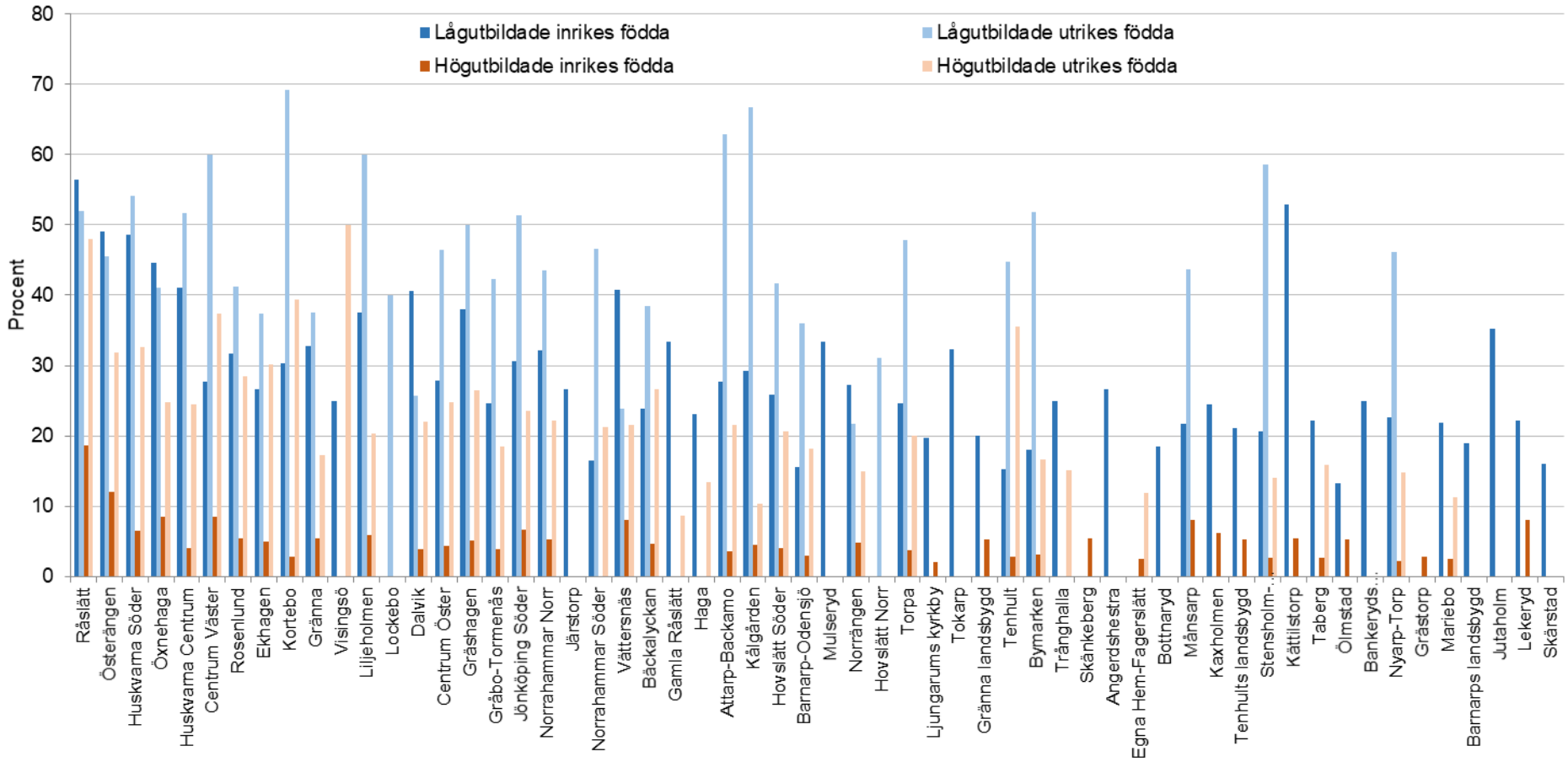

Tabell 7 **Samvariation mellan total andel ej sysselsatta och andel ej sysselsatta bland inrikes och utrikes födda, låg- respektive högutbildade, 2017**

	Totalt	Lågutbildade inrikes födda	Lågutbildade utrikes födda	Högutbildade inrikes födda	Högutbildade utrikes födda
Totalt	1				
Lågutbildade inrikes födda	0,71	1			
Lågutbildade utrikes födda	0,15	0,00	1		
Högutbildade inrikes födda	0,73	0,62	-0,01	1	
Högutbildade utrikes födda	0,65	0,37	0,20	0,64	1

Korrelationen mellan områdets totala sysselsättning och sysselsättningen bland inrikes födda samt högutbildade är relativt stark medan andelen som inte är sysselsatt bland lågutbildade utrikes födda tycks vara relativt oberoende av områdets totala sysselsättningsgrad. Områdets socioekonomiska status (här mätt som andel utan sysselsättning) verkar därmed spela en större roll för sysselsättningen bland inrikes födda samt högutbildade utrikes födda, än lågutbildade utrikes födda. Lågutbildade utrikes födda möter alltså stora svårigheter på arbetsmarknaden oavsett var de bor.

Tabell 7 visar även att inrikes födda utan sysselsättning tenderar att bo i samma områden oavsett utbildningsnivå, likaså har högutbildade liknande boendemönster oavsett bakgrund. Det finns däremot inget samband (varken positivt eller negativt) i boendemönster mellan individer som är ej sysselsatta, lågutbildade och utrikes födda, och inrikes födda utan sysselsättning, både låg- och högutbildade. En förklaring till detta är en mycket hög koncentration av gruppen till ett fåtal områden. Hälften (49,3 procent) av kommunens utrikes födda utan vare sig jobb eller utbildning bor i antingen Råslätt, Öxnehaga, Österängen eller Huskvarna Söder. Bland inrikes födda utan sysselsättning men med längre högre utbildning är det bara en av tio som är bosatt i dessa fyra områden.

Sambanden som ges av första kolumnen i tabellen ovan illustreras även grafiskt i Diagram S. Varje prick i diagrammet avser ett områdes kombination av total andel ej sysselsatta och andel ej sysselsatta bland lågutbildade inrikes födda (blå), lågutbildade utrikes födda (orange), högutbildade inrikes födda (grå), respektive högutbildade utrikes födda (gul). Området längst till höger i Diagram S nedan motsvarar området längst till vänster i Diagram R ovan, det vill säga det område med högst total andel ej sysselsatta (Råslätt).

Diagram S visar på en genomgående hög andel utan sysselsättning bland lågutbildade utrikes födda och en genomgående låg andel bland högutbildade inrikes födda. Diagrammet visar även på en betydligt större spridning i andelen ej sysselsatta bland lågutbildade utrikes födda samt att andelen inte tycks vara högre i områden med totalt sett lägre sysselsättningsgrad. För övriga tre grupper visas en trendlinje med positiv lutning, där ungefär hälften av variationen mellan områden för dessa grupper kan förklaras av variationen i total andel utan sysselsättning.

Diagram S **Samband mellan total andel ej sysselsatta, och motsvarande andel bland inrikes och utrikes födda, låg- respektive högutbildade, 2017**

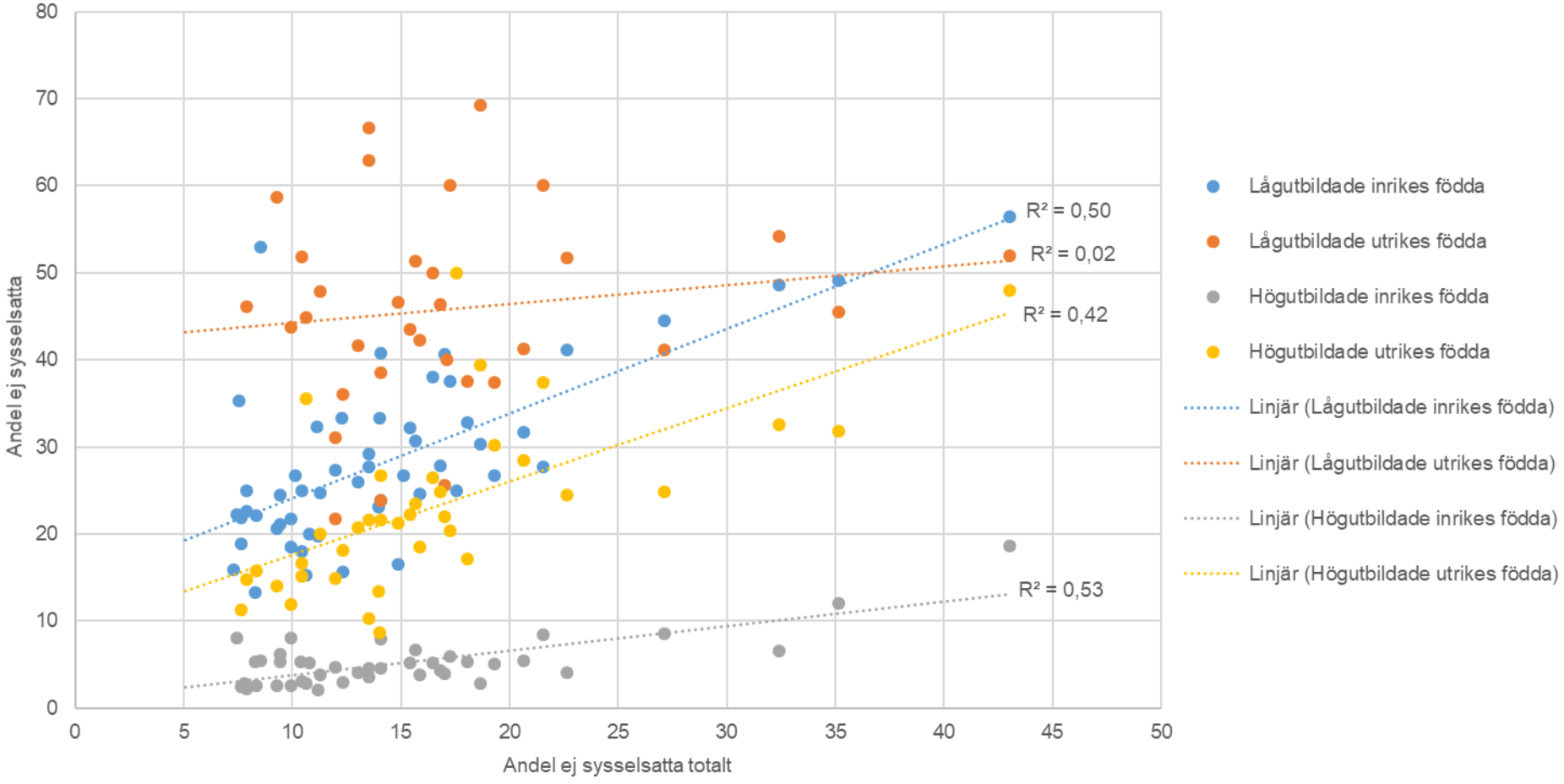

Sammanfattande slutsatser

Befolkningssammansättningen i Jönköpings kommun skiljer sig mellan olika bostadsområden, i termer av både socioekonomi och etnisk bakgrund. Individer med lägre socioekonomisk status och/eller utländsk bakgrund uppvisar därmed ett annat boendemönster än individer med högre socioekonomisk status och/eller inhemsk bakgrund. Det finns dessutom ett relativt starkt samband mellan socioekonomi och bakgrund, vilket till exempel innebär att utrikes födda individer i Jönköpings kommun oftare är lågutbildade (enbart grundskola) och saknar sysselsättning (förvärvsarbete). Denna grupp av individer är i hög grad koncentrerad till kommunens fyra prioriterade områden - Råslätt, Österängen, Öxnehaga och Huskvarna Söder. Koncentrationen av lågutbildade till dessa fyra områden har dessutom ökat över tiden, vilket innebär en ökning i boendesegregation i termer av utbildningsnivå. Sysselsättningsgraden bland lågutbildade utrikes födda är dock låg oavsett bostadsområde.

- 7,6 procent av inrikes födda och 22 procent av utrikes födda saknar gymnasial utbildning (2018, individer 25-64 år).
- Andelen lågutbildade är mer än dubbelt så hög i de fyra prioriterade områdena, 23-26 procent, än i kommunen som helhet, 11 procent (2018, individer 25-64 år).
- 11 procent av inrikes födda och 33 procent av utrikes födda saknar sysselsättning (2017, individer 25-64 år).
- Lågutbildade utrikes födda har särskilt låg sysselsättningsgrad, 46 procent är inte sysselsatta (2017, individer 25-64 år).
- 49 procent av lågutbildade utrikes födda utan sysselsättning bor i de fyra prioriterade områdena (2017, individer 25-64 år).

Högutbildade (minst tre års eftergymnasiala studier) är dock mer vanligt förekommande i de fyra prioriterade områdena än i flertalet landsbygdsområden. I förhållande till kommunen som helhet är högutbildade ändå underrepresenterade både i socioekonomiskt svagare områden och på landsbygden, medan överrepresentationen är som störst på Skänkeberg, Bymarken, Samset Åsen och Bäckalyckan. Till skillnad från lågutbildade tycks dock högutbildade fördela sig något jämnare mellan områden över åren. Även bland högutbildade är det stor skillnad i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda. Sysselsättningsgraden för högutbildade och inrikes födda tenderar även att vara lägre i socioekonomiskt svagare områden.

- Andelen högutbildade på Skänkeberg, Bymarken, Samset Åsen och Bäckalyckan är 44–49 procent, i kommunen som helhet 28 procent (2018, individer 25-64 år).
- 4,3 procent av högutbildade inrikes födda och 25 procent av högutbildade utrikes födda saknar sysselsättning (2017, individer 25-64 år).

Även yrkesgrupper uppvisar olika boendemönster i Jönköpings kommun, vilket ofta följer naturligt av skillnader i utbildningsnivå mellan områden. Även om kommunens befolkningsmässigt största bostadsområde, Bymarken, absolut sett har flest förvärvsarbetande inom alla yrken som redovisas i rapporten, med undantag av

undersköterskor, maskinoperatörer, restaurangpersonal och städare, är det framförallt andra områden som har en överrepresentation av yrkesgrupperna.

- Andelen läkare är mer än fyra gånger så hög i Brunstorp, Skänkeberg, Bäckalyckan och Kortebo, 4,7–7,1 procent, än i kommunen som helhet, 1,1 procent (2016, förvärvsarbetande).

- Andelen sjuksköterskor är mer än dubbelt så hög i Grästorp, Samset Åsen och Tokarp, 6,3–6,8 procent, än i kommunen som helhet, 3,1 procent (2016, förvärvsarbetande).

- Enklare vårdyrken, som undersköterskor och vårdare, är framförallt överrepresenterade på Råslätt, 25 procent gentemot 14 procent i kommunen som helhet. Även städare och restaurangpersonal är som mest överrepresenterade på Råslätt. (2016, förvärvsarbetande)

Med geografiska skillnader i sysselsättning, utbildning och yrkesstruktur följer skillnader i långtidsarbetslöshet och inkomster. Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga har lägst sysselsättningsgrad, högst andel långtidsarbetslösa och högst andel låginkomsttagare, även om variationen är relativt stor även mellan dessa områden. Förutom skillnader i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda samt personer med olika utbildningsnivå finns det skillnader mellan kvinnor och män. Att kvinnor har lägre sysselsättningsgrad gäller framförallt i de fyra prioriterade områdena samt Lockebo och Norra Unnaryd. Skillnaderna i förvärvsgrad i dessa områden har dessutom ökat över tiden. Högst sysselsättning uppvisar landsbygdsområden som Bottnaryds landsbygd, Norrahammars landsbygd (kvinnor) och Flahult (män).

- Andelen som inte förvärvsarbetar är mer än dubbelt så hög på Råslätt, Österängen och Huskvarna Söder, 32-43 procent, som i kommunen som helhet, 16 procent (2017, individer 25-64 år).

- På Råslätt saknar 49 procent av kvinnorna och 38 procent av männen sysselsättning medan motsvarande andelar i kommunen som helhet är 18 respektive 15 procent (2017, individer 25-64 år).

- Andelen långtidsarbetslösa är mer än tre gånger så hög på Österängen, Råslätt och Huskvarna Söder, 10-12 procent, som i kommunen som helhet, 3,3 procent (2017, individer 25-64 år).

- Andelen höginkomsttagare är mer än dubbelt så hög i Brunstorp, Skänkeberg, Bymarken, Trånghalla och Munksjöstaden, 28-43 procent, som i kommunen som helhet, 13 procent, särskilt bland kvinnor (2017, individer 25-64 år).

- Andelen låginkomsttagare är mer än dubbelt så hög på Råslätt och Österängen, 21-28 procent, som i kommunen som helhet, 9,7 procent (2017, individer 25-64 år).

I Jönköpings kommun är individer med svensk bakgrund överrepresenterade i flertalet områden, framförallt på landsbygden. Det innebär samtidigt att individer med utländsk bakgrund är överrepresenterade i relativt få områden, vilket gäller särskilt Råslätt,

Österängen och Öxnehaga. Segregationen i termer av utländsk bakgrund har dock minskat något över åren, vilket beror på att andelen med utländsk bakgrund har ökat i snabbare takt i kommunen som helhet än i de prioriterade områdena. Den etniska segregationen tar sig även till uttryck genom skilda boendemönster mellan personer med ursprung i olika länder, i rapporten redovisat för de 15 vanligaste ursprungsländerna i riket. Den absolut största koncentrationen av individer med ursprung i samma land gäller för Irak på Öxnehaga. Även individer med ursprung i bland annat Somalia bor företrädesvis i ett fåtal områden, men utgör som grupp en betydligt mindre andel i dessa områden. Individer med ursprung i de nordiska länderna, de flesta europeiska länder samt Iran uppvisar dock en jämnare geografisk fördelning.

- Andelen med svensk bakgrund är högre än 90 procent i 22 av kommunens områden, varav högst på Lekeryds landsbygd, Angerdshestra, Svarttorp, Lekeryd och Bankeryds landsbygd, 96-97 procent (2018).

- Andelen med utländsk bakgrund är mer än tre gånger så hög på Råslätt, 75 procent, mer än två och en halv gånger så hög på Österängen och Öxnehaga, 64-67 procent, och mer än dubbelt så hög i Lockebo och Huskvarna Söder, 49 procent, som i kommunen som helhet, 24 procent (2018).

- Andelen individer med ursprung i Irak är nästan sju gånger så hög på Öxnehaga, 26 procent, som i kommunen som helhet, 3,8 procent (2018).

- Andelen individer med ursprung i Syrien är mer än tre gånger så hög på Råslätt, Österängen, Huskvarna Söder och Öxnehaga, 10-14 procent, än i kommunen som helhet, 3,1 procent (2018).

Segregation mellan socioekonomiskt svaga och starka grupper kan delvis förklaras av att tillgången till olika boendeformer varierar mellan områden. Även i Jönköpings kommun är sambandet mellan socioekonomi, bakgrund och boende relativt starkt. Det innebär att överrepresentationen av individer utan sysselsättning och/eller utländsk bakgrund är större i områden med högre andel hyresrätter. Även om denna boendeform är som mest förekommande på Råslätt och Österängen, har även Centrum Öster och Centrum Väster hög andel hyresrätter i förhållande till kommunen som helhet. Betydligt fler områden har dock en kraftig överrepresentation av småhus, vilket visar på en svag tillgång till hyresrätter i flertalet av kommunens bostadsområden. Med undantag av Centrum Väster och Centrum Öster karaktäriseras centrumnära områden av bostadsrätter, vilket är särskilt tydligt för Kålgården. Gällande trångboddhet återfinns trångbodda barnfamiljer framförallt på Råslätt, Öxnehaga och Österängen. Även om överrepresentationen av trångbodda hushåll är som störst på Samset-Åsen, berör det relativt få individer.

- Andelen hushåll som bor i hyresrätt är mer än dubbelt så hög på Råslätt, Österängen och Centrum Öster, 80-99 procent, än i kommunen som helhet, 39 procent (2018).

- Andelen hushåll som bor i bostadsrätt är mer än tre gånger så hög på Kålgården och Brunstorp, 59-64 procent, och mer än dubbelt så hög i Tokarp och Gräshagen, 52-54 procent, än i kommunen som helhet, 19 procent (2018).

- Andelen hushåll som bor i småhus är mer än dubbelt så hög i 32 områden, 76-100 procent, än i kommunen som helhet, 38 procent (2018).
- Om ensamhushåll undantas återfinns 32 procent av kommunens trångbodda hushåll på Råslätt, Öxnehaga och Österängen (2018, flerbostadshus).
- Andelen trångbodda hushåll är mer än dubbelt så hög på Råslätt, 33 procent (42 procent om även ensamboende inkluderas), än i kommunen som helhet, 15 procent (2018, flerbostadshus).

Rapporten visar på relativt starka geografiska koncentrationer, i termer av både socioekonomi och etnisk bakgrund, och därmed skillnader i befolkningssammansättning mellan områden i Jönköpings kommun. Rapporten visar även på starka samband på områdesnivå mellan sysselsättning, utbildning, boendeform och bakgrund, vilket ger en indikation på att olika områden kan skapa olika förutsättningar för de individer som bor och växer upp där. Av analysen i rapporten går det dock inte dra några slutsatser om hur området i sig påverkar individers möjligheter på till exempel arbetsmarknaden, eftersom områdets sammansättning är beroende av vilka som bor där och flyttar dit (ett så kallat endogenitetsproblem).

Själv-selektionen av individer med olika socioekonomi och/eller bakgrund till olika områden kan vara både frivillig och ofrivillig. Frivilligheten kommer ofta av en önskan att bo nära personer som delar till exempel bakgrund, medan ofrivilligheten kan komma av begränsade möjligheter att välja sitt boende bland kapital- och resurssvaga grupper. Oavsett orsak leder boendesegregation till en geografisk och social åtskillnad av olika grupper i samhället, samt ett ökat utanförskap bland socioekonomiskt svaga grupper.

Sett från individens perspektiv är det sannolikt den ofrivilliga segregationen som ger upphov till problem på grund av de sociala och geografiska begränsningar individen möter. Utmaningen ligger då i att skapa bättre förutsättningar för att fler individer ska slå in på utbildnings-, sysselsättnings- och yrkesvägar som leder till goda inkomster och arbetsmarknadsutfall, vilket i sin tur skapar större valmöjligheter. Från samhällets perspektiv kan dock även den frivilliga segregationen skapa problem, även om den upplevs välfärdshöjande för enskilda individer, i form av till exempel parallella samhällsstrukturer och skolsegregation samt bristande deltagande både på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt.